ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

БРОЈ 1378

6 динара

26.5.1978. ● ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ ● ГОДИНА XXXIX

ваздушни десанти „КОЊИЧКИ СКОК“

СТР. 8

Ripley **Веровали или не!**

ЕМИЛИ ПОСТ

(1872–1960)

КОЈОЈ ЈЕ БИЛО ПОНУЂЕНО ДА НАПИШЕ ПРИРУЧНИК У АМЕРИЦИ О ЛЕПОМ ПОНАШАЊУ, ОДГОВОРИЛА ЈЕ ДА СЕ ОНО САСТОЈИ ОД СВЕГА НЕКОЛИКО ЈЕДНОСТАВНИХ ПРАВИЛА – А ИПАК ЈЕ НАПИСАЛА КЊИГУ ОД 692 СТРАНИЦЕ.

ЈЕДИНИ ГЛУМЦИ КОЈИ СУ ПОТЦЕНИЛИ СВОЈ ТАЛЕНАТ

ГАЛАГЕР И ШОН, ЧУВЕНИ ПАР КОМИЧАРА ИЗ ДВАДЕСЕТИХ ГОДИНА, ЖЕЛЕЋИ ДА РАСКИНУ ЈЕДАН УГОВОР, ПОЗВАЛИ СУ КАО СВЕДОКА АМЕРИЧКОГ ХУМОРИСТУ ВИЛА РОЏЕРСА КОЈИ ИЗЈАВИО: ГАЛАГЕР И ШОН СУ ПАР ГЛУМАЧКИХ НИШТАРИЈА.

ЕЛАНД ВЕЛИКО АФРИЧКО ВИТОРОГО ГОВЕЧЕ ИЗГЛЕДА ЗАСТРАШУЈУЋЕ АЛИ ЈЕ У СТВАРИ ПЛАШЉИВО И ЛАКО ГА ЈЕ УХВАТИТИ.

ЈЕДНА СТАРА ГЛИНЕНА ФИГУРА

НАЂЕНА У МЕКСИКУ ПРЕДСТАВЉА УЧЕСНИКА У НЕКОЈ ИГРИ ЛОПТОМ КОЈИ ИМА ЗАШТИТНИ ПОЈАС И ШТИТНИКЕ ЗА ВЕДРА И БУТИНЕ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● у једном трговачком центру у Токију постоји ресторан за псе. У њему се налазе мале столице и столови поређани у једном реду где ови домаћи љубимци могу да уживају у разноврсној псећој храни.

● стаклено влакно пречника 90 микрона замењиваће у будућности коаксијални кабл за пренос телевизијских сигнала. Предност овог влакна је у томе што може да преноси сигнале на даљину од 2500 метара без

појачивача, док обичан коаксијални кабл мора да има појачиваче за даљину већу од 200 или 300 метара.

● пре три године шведска Академија уметности доделила је стокхолмском Институту за метеоролошке прогнозе нарочиту награду која се иначе даје „за успехе у области поезије и фантастике". Жири Академије је том приликом саопштио да су прогнозе шведских метеоролога „израз поетичне фантазије која са стварношћу нема никакве везе".

● једном ветеринару у америчком граду Хјустону нека жена донела је на преглед свог папагаја који је страховито кашљао. Прегледавши га пажљиво ветеринар је утврдио да је папагај

потпуно здрав и да само подражава своју господарицу која је страствен пушач па од дувана страховито кашље.

● једна француска фирма већ три године нуди својим муштеријама сервисе за ручавање који су веома јевтини па није штета разбити их за време какве породичне препирке. Посао цвета јер је фирма нашла одличне рекламне пароле: „Боље разбијен тањир него инфаркт" или „Ово вам је јевтиније од лечења код психијатра".

● шпански ветеринари успели су да повећају количину млека добијеног од старијих крава, и то за 70 процената, израдивши за њих зубне протезе од нерђајућег челика. Кравама зуби почињу рано да се кваре тако да

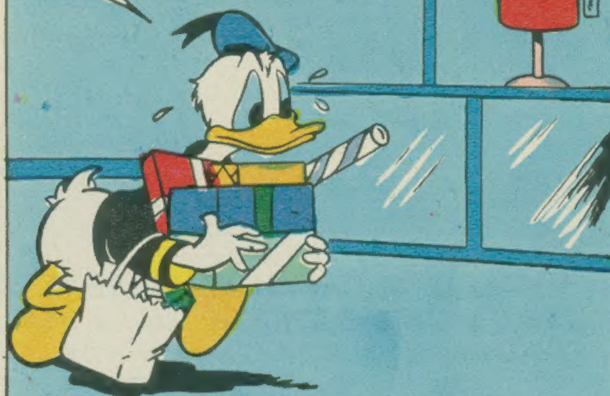
не могу добро да жваћу. С новим зубним протезама крава се боље храни а самим тим даје и више млека.

● становници Папуе, да би показали да су одличног здравља, излажу испред својих колиба лобање свиња које су појели.

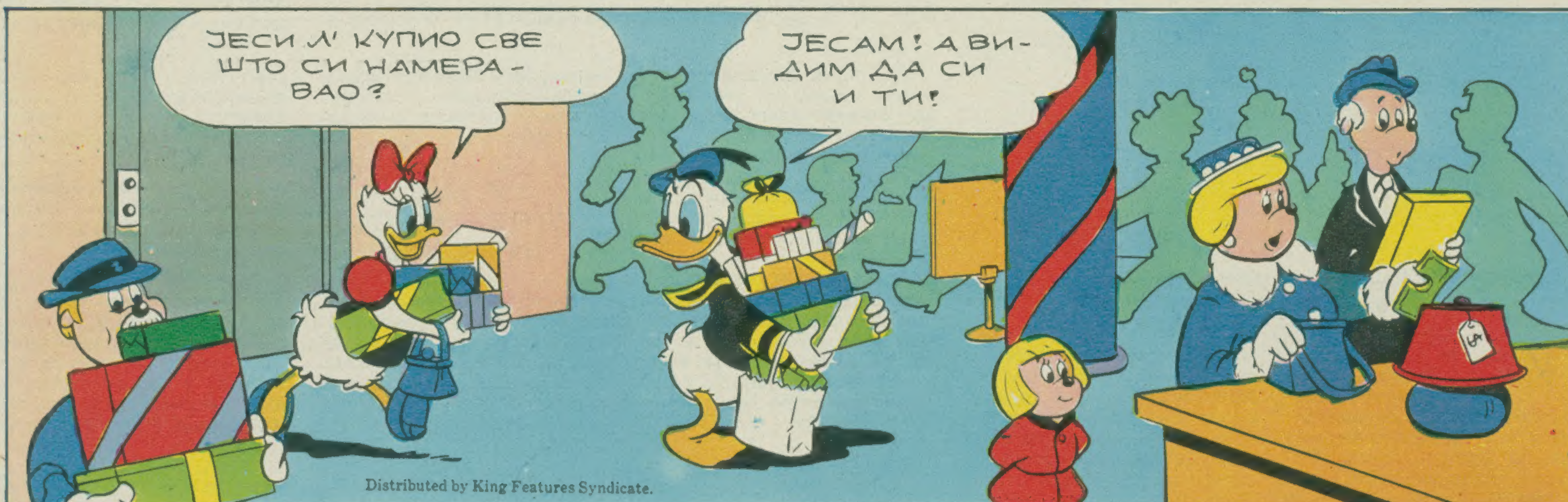

Walt Disney

ПАЈА ПАТАК

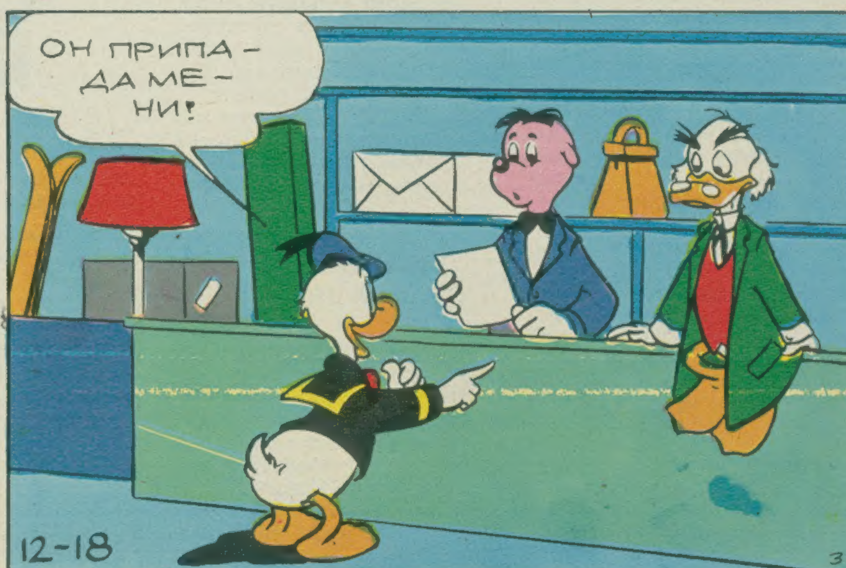

ПРВИ ПАРТИЗАН СА ПАСОШЕМ

ПУТНА ИСПРАВА БРОЈ 1

Иако је пензионисан пре 15 година, Богдан Поповић Боћа је престао да лети тек пре годину дана

— ИМАО САМ САМО ДЕВЕТНАЕСТ ГОДИНА КАДА САМ ОДРЕЂЕН ДА СА НАШОМ МИСИЈОМ, ЗАОБИЛАЗЕЋИ ЛИНИЈЕ ФРОНТОВА, ПУТУЈЕМ У ИНОСТРАНСТВО — ПРИЧА БОГДАН ПОПОВИЋ БОЋА, САДА ПЕНЗИОНИСАНИ ПИЛОТ.

Први пасош, издат за време рата младом поручнику, потписао је друг Тито.

Када је једног дана, крајем марта 1944. године, у нашу официрску школу која се налазила у селу Покраје, недалеко од Дрвара, стигао курир и рекао ми да се хитно јавим Маршалу, претрнуо сам:

— **Да нисам нешто забрљао док сам био курир при Врховном штабу?** — била је прва мисао која ми је прошла кроз главу.

Ипак, ничег нисам могао да се сетим, али сам стрепећи похитао према Дрвару, удаљеном двадесетак километара. Идући тако, угледах Митру Митровић која ми је долазила у сусрет.

— **Здраво!** — ослови ме весело. — **Ти си најсрећнији човек. Путујеш са нашом војном мисијом у Совјетски Савез.**

— **Ја?** — запањих се, мада ми је одмах лакнуло, јер сам сада сигурно знао да ме друг Тито не зове зато што сам нешто згрешио.

Стигнем трчећи до Дрвара, дођем до Пећине. Ту се најавим стражару.

— **Друг Тито те чека** — рече ми, и ја пожурих да уђем.

Друг Тито је седео за столом, испред њега се налазила нека карта, видим, проучава је... Руковасмо се, он ми рече да седнем а затим каза:

— **Иди одмах у шнајдерај, да ти узму мјеру за одијело. Одредили смо те да са нашом војном мисијом путујеш у Совјетски Савез.**

ТО ЈЕ ТИТО!

Друга Тита сам први пут срео у децембру 1941. године, када сам са Краљевачким одредом стигао у Нову Варош. Борци су били распоређени по сељачким кућама, чекали смо покрет за Рудо, где је наш одред требало да уђе у састав Прве пролетерске бригаде. Једног дана, у кућу у којој сам се налазио, уђе неки човек, на њему сељачко одело, има и гуњ. Поче са нама да разговара, а онда пита зашто сам бос. Затим рече команданту мог одреда да ми набави ципеле.

— **Ово је сигурно неки интендант** — рекох када је тај човек изишао.

Они старији борци се насмејаше. — **Не, то је друг Тито!** — рекоше.

Друга Тита сам сусретао и у Рудом, када сам постао курир Прве пролетерске бригаде, па корпуса, затим дивизије... Потом сам прикључен Врховном штабу за време Пете офанзиве... Прешао сам и Игман, Неретву, био сам борац, пушкомитраљезац. А онда сам одређен да похађам официрску школу недалеко од Дрвара.

Тек што сам је завршио, 23. марта 1944. године, а Тито потписао диплому, и док сам чекао даљи распоред — стиже Маршалово наређење да као пратилац Велимира Терзића кренем у Совјетски Савез, заједно са Павлом Савићем, Вељом Стојнићем, Ђуром Мештеровићем, Винком Швоботом...

УКАЖИТЕ МУ СВАКУ ПОМОЋ

Сви смо тада добили и пасоше, прве партизанске пасоше, прве легалне исправе за путовање у иностранство нове Демократске Федеративне Југославије, а које је, у име Националног комитета ослобођења Југославије, потписао сам друг Тито.

На њима је, између осталог, писало да **„Национални комитет ослобођења Југославије моли власти Демократске Федеративне Југославије и пријатељских земаља да грађанину... том и том... не праве никакве сметње и да му укажу сваку помоћ...“**

А када сам примио ту књижицу са ружичастим корицама и утиснутим грбом нове Југославије, у коме се налазила моја прва ратна фотографија... и отворио га, видео сам на њему редни број — један!

Ни данас не знам зашто сам управо ја добио тај пасош? Све ми се чини можда зато што сам био најмлађи!

Три дана касније, 29. марта 1944. године, стигли смо у Босански Петровац: ту смо сачекали транспортни авион Ли-2, којим смо 2. априла слетели у Бари. Затим смо одлетели за Малту, па у Каиро, Техеран... све заобилазећи фронт, потом у Баку, да бисмо 12. априла 1944. године, у поподневним часовима, слетели у Москву. Дочекао нас је друг Вељко Влаховић.

У мају исте године одржаван је у Москви Свесловенски конгрес омладине: ја сам био делегат нове Југославије.

У ИМЕ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ОМЛАДИНЕ

Пошто нисам имао никаквог искуства у говорништву и наступању на тако великим скуповима, замолио сам друга Вељка Влаховића да ми помогне при писању реферата.

А када су три стране текста биле готове, друг Вељко Влаховић ми је рекао да морам да увежбам читање тог говора, јер ниједног тренутка не смем да се збуним.

Тако сам читавих недељу дана увежбаво читање обично пред другом Вељком: попео бих се на једну столицу, загледао у зид преко пута себе, све замишљајући да су ту делегати, а затим почињао. Пошто нисам имао добру дикцију, Вељко Влаховић ми је саветовао где треба да подигнем, а где да спустим глас. Није било лако све то запамтити, па сам изнад орeђених речи у тексту стављао знаке: плус или минус.

— **У име југословенске омладине говориће Богдан Поповић** — најавили су мој говор на Конгресу.

Стао сам за говорницу, од нелагодности и треме ноге су ми дрхтале, погледом потражих по сали друга Вељка. Видео сам га како седи у првим редовима, даде ми знак да будем миран. Почех.. глас ми не дрхти, речи одјекују салом: не гледам у текст, већ у друга Вељка. Добро је, видим по његовим очима, одлично, на првом месту подвлачиш речи... Аплауз!

ВРАТИО СЕ ПИЛОТ

Силазим са говорнице. Један младић који је стајао иза мене, док сам говорио, чудећи се пита какви су то знаци изнад неких речи у мом тексту.

— Ништа, онако — кажем и слежем раменим.

Нисам се вратио у Југославију 27. марта 1945. године како је стајало у мом пасошу, већ 15. септембра.

Тада нисам знао какву ће непроцењиву вредност имати тај документ. Наиме, када је одштампан имао је само десет страница, а када сам се вратио у Југославију, још четири сране више! Јер, пошто у њему није било места за све визе које су током путовања уписиване, морале су да се додају још четири стране, које су иглом и белим концем зашивене за корице.

Сем тога, на трећој и четвртој страни преведен је на француски текст који се налазио на прве две, ударен печат Председништва Националног комитета ослобођења Југославије, па је и то потписао друг Тито. А на седмој страни, тамо где је требало да буде уписана виза за Совјетски Савез, неки службеник је штамбиљ погрешно окренуо: виза је ударена наопачке, па је морала да буде поништена и уписана тек на следећој страници.

А затим следе транзитне визе за Малту, Ирак, Египат и, као што је записано у пасошу, „кроз Палестину и Транс-Јордан".

Ипак, највећи куриозитет овог пасоша број 1 свакако је печат ударен у Москви, непосредно пред мој повратак у Југославију: има грб са орловима, а на њему пише — Посланство Краљевине Југославије. Јер, наш представник у Москви, Станоје Симић, није имао и печат Националног комитета ослобођене Југославије, па је морао да употреби тај стари, да би тако била задовољена службена форма.

ЧЕТИРИ ГОДИНЕ СТАРИЈИ ОД СТАЖА

Читав пук наших пилота, који су завршили школу и обуку у Совјетском Савезу, а у коме сам се и ја налазио, спустио се у једном авиону, тог 15. септембра, на Земунски аеродром. Смотру је извршио сам друг Тито. Тада му је неко рекао да сам и ја у строју. Пришао ми је, руковали смо се.

— **Значи, сада летиш** — рече ми. — **Е, па много среће и успјеха.**

И имао сам их, у плаветнилу, међу облацима, у оним старим авионима без потребне навигационе опреме, као и у овим најмодернијим.

Пензионисам сам у 39. години живота, јер сам имао — због бенефицираног стажа — 35 година рада. Али, љубав према авионима била је јача, наставио сам да летим на авионима СУП-а, СИВ-а, а касније сам постао инструктор у ЈАТ-у.

Ипак, године чине своје. Смирио сам се тек пре годину дана. Сада сам прави пензионер, ко зна који по реду у Југославији, али зато знам да сам једини са овим првим пасошем...

Б. Јеремић

НАПАД НА АЕРОДРОМ БЕЛВЕДЕРЕ

ЦИЉ-СРЕБРНЕ МАШИНЕ

ДРУГА ЧЕТА БРИШКО-БЕНЕШКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА ИМАЛА ЈЕ НАЈВАЖНИЈУ УЛОГУ — ДА ПРОДРЕ ДО УЗЛЕТИШТА СА ДЕСЕТАК ПАРКИРАНИХ АВИОНА...

На половини пута између Удина и Чадада, у близини села Сервењано дел Торе, од капитулације фашистичке Италије налазио се помоћни немачки аеродром Белведере. Немци су тада на подручју Бенешке Словеније настојали да некако успоставе равнотежу, поремећену елиминисањем својих савезника — италијанских фашиста и наглим јачањем снага народноослободилачког покрета.

У рано пролеће 1944. на овом је подручју мали Бришко-бенешки партизански одред извео неколико успелих акција и диверзија на мање немачке гарнизоне, привредне објекте и комуникације. Између осталих, планиран је и препад на овај аеродром.

На аеродрому је у то време било стационирано десетак лаких авиона, намењених за извиђање и курирску службу. Поред складишта горива и муниције налазила се и барака за смештај људства које је обезбеђивало аеродром, као и зидана зграда — касарна у којој су се налазили пилоти. Оценивши да постоје добри услови за препад на аеродром, штаб је за ову акцију одредио 2. батаљон одреда, који је бројао свега 60 бораца.

Ноћни марш

— **Прво треба нечујно ликвидирати стражара на улазу у аеродром, затим савладати стражу у бараци и блокирати зграду у којој се налази летачко особље. Друга чета има најважнију улогу — да продре на узлетиште и што брже уништи авионе. После тога извлачимо се што пре даље од комуникације. Крећемо данас по паду првог мрака** — било је све што је командант батаљона Марко Ределонги саопштио својим борцима.

Ноћ 13. марта 1944. наишла је, чинило се, и сувише брзо. Спремало се невреме. Муње су парале небо, а ветар подизао прашину. Облаци су се ваљали као огромни црни таласи. Све је ишло у прилог малој партизанској колони. Када су напустили брдовито земљиште и стигли у долину, избегавајући села и прикривајући покрет од непријатеља кретали су се опрезно, тихо као авети и неприметно примицали аеродрому. У његовој непосредној близини развили су се како је и било наређено.

Битка на аеродрому

На улазу у аеродром истурени извиђачи су нечујно ликвидирали стражара. Затим је уследио напад на бараку у којој се налазила стража. Изненађење је постигнуто. Борба је била кратка али жестока. Неколико непријатељских војника покушало је да се пробије из бараке, али су дочекани јаком ватром и ручним бомбама, тако да им то није успело.

Пут према авионима је био отворен. Они су стајали на травнатој писти. Борци су гледали сребрне машине, сада празне и мирне. Многи од њих су тада први пут видели авионе изблиза. Додиривали су им труп и крила са страхопоштовањем. Али само за тренутак...

Време је било драгоцено, није се смело губити. Пошто се у близини нису налазила бурад са бензином помоћу којих би се убрзала акција, осули су рафале по њима. Они који се нису могли тако запалити уништени су бацањем ручних бомби под резервоаре авиона. Убрзо је пронађено нешто бензина. После десетак минута неколико пламених буктиња високо се дизало у небо.

Када су авиони већ били захваћени пожаром, борци су кренули ка сусед ном магацину, где се налазило складиште бензина. Није требало дуго да и оно буде претворено у пламен.

Око касарне се у то време водила борба, а бомбаши су кроз разлупане прозоре убацивали ручне бомбе. Пилоти су покушавали да се пробију из дима и ватре и угасе запаљене авионе, али нису успели.

Препад је од првих хитаца испаљених на стражаре до повлачења последњег борца трајао само тридесетак минута. Дат је утоворени сигнал, који је значио да се акција прекине и јединице извуку из борбе.

Партизани Бришко-бенешког батаљона су се свили у колону, ухватили се брдовитог земљишта и тако одмакли од сваке могуће потере или интервенције. На травнатој ледини где су до мало пре стајали авиони сада су догоревали њихови остаци. У спарушеној трави оцртавале су се све веће црне мрље. Уместо авиона — само костури. Љубичастоплавкасти пламенови из запаљеног складишта горива уздизали су се у висину, праћени експлозијама муниције из суседне бараке коју је такође захватила ватра.

Препадом на овај аеродром уништено је 9 авиона, сви који су се тога тренутка ту нашли, складиште муниције и горива. Непријатељ је према сопственим подацима имао 25 мртвих и више рањених војника. Партизани су имали само два лакше рањена борца.

Поред очигледног војничког успеха, ова акција је имала и нешта мањи политички ефекат. Она је радосно одјекнула међу словеначким и италијанским живљем Бенешке Словеније, јер су се у заједничкој борби против непријатеља нашли раме уз раме антифашистички борци словеначке и италијанске народности.

А. Роси

НА КРИЛИМА ПРОЛЕЋА И ЛЕТА

Lycena phleas. Живи на ливадама, а у нашем народу је без имена.

Плавац (лат. Polyommatus icarus) је најчешћи и један од најмањих.

Они су најлепши! Кад је једном приликом желео да атмосфера на великом, вечерњем пријему у раскошној башти буде што свечанија, Винстон Черчил је од продавца лептирова купио јато ових инсеката и пустио их да лепршају изнад задивљених гостију.

Нигде природа и заиста чудесна игра еволуције ваљда није била тако издашна, разнолика и богата као код реда Lepidoptera — лептирова. Савремена наука је непобитно утврдила да су инсекти многобројнији од свих животиња и биљака заједно, а у том шароликом и непрегледном царству, лептири су за инсектологе и песнике, музичаре и сликаре, заљубљене и обичне смртнике својеврсно и непоновљиво чудо.

Сматра се да их има око сто хиљада врста, и то је, по величини, други ред инсеката, са сложеним и занимљивим развојним путем. Из сићушног јајета излеже се ларва (гусеница) од којих неке имају чак 4000 мишића. Човек, који дише, трчи, ради и скаче, међутим, има свега 792 мишића! Истина, неке гусенице су врло штетне за природу и човека, али да није њих цео свет би био сиромашнији за једну такву лепоту као што су лептирови. Из гусенице, која гмиже, мили, грицка лишће или сише сок биљака и која је многим људима оличење одбојног и ружног, као у фантастичној игри, сну или бајци, излази он, лептир, поносан, нестваран и леп као принц из бајке.

Одмах почиње и његов лет, зависно да ли је дан или ноћ. Јер, ови инсекти се тако и деле: на дневне и ноћне. Први су обично шаренији, живљих боја и нежнији од оних који лете по тами.

Сваки лептир, и мужјак и женка, кад имају крила и кад су већ одрасли инсекти, живе само за — љубав. Већина их у свом краткотрајном животу, који најдуже траје месец дана, а код неких врста само два-три дана или ноћи, уопште не једе. Живе само од лета, ваздуха и љубави. Ако већ обедују, храна им је фина и нежна као и они: летећи са цвета на цвет, изузетно осетљивим сисаљкама пију цветни сок или поленов прах.

Кад се осетљива крила лептирова погледају под јачом лупом или микроскопом, открива се савршено ткање, прави меки, чудесни тепих. Микроскопски малене и разнобојне љуске, које нам као меки прах остаје на врховима прстију чак и кад најпажљивије додирнемо крило, поређане су на таналој опни као црепови на крову или крљушти рибе. Неке врсте ових инсеката имају крила прекривена ситним, меким длачицама.

Међутим, поред крила, која су често ненадмашна сликарска палета, с мноштвом чудесних боја, опет право мало чудо и савршенство за себе су пипци. Захваљујући њима, лептир је заиста љубавник над љубавницима! Човек још није успео да направи тако осетљиву и непогрешиву антену или радар као што су пипци на глави код већине лептирова. Изабраницу свог лептирског срца или принца који је заиста као из бајке супротни пол овим осетљивим антенама открива чак и ако је неколико километара далеко! А кад тај осећај проструји од пипака до нервног система, почиње заљубљени лет.

Али, иако је за људе одувек симбол нежне лепоте и лепе нежности, лептир — судећи бар по неким врстама — није тако нејак. Јер, лептир монарх, рецимо, надмашује по снази и срчаности у свом телу и крилима чак многе врсте птица. Он је моћнији и од већине авиона: гоњен још неоткривеним нагоном, као птице селице, монарх у великим, лелујавим јатима лети из Северне Америке у Европу. Ни ветровити бескрај Атлантика, ни птице, ни кише не могу надјачати његова мека крила и мало срце!

Мада већина врста нису овако издржљиви летачи, лептири ипак живе у свим крајевима света, сем на Антарктику. Наше поднебље, због својих климатских и рељефних облика, богато је разним врстама лептирова, и тама лептирова, и дневним, од којих су неки на овим страницама, и ноћним.

Кад је одрастао, дакле кад има крила, кад је надахнуће за уметнике и празник за све очи које га пажљивије посматрају, лептир је потпуно безопасан и може се слободно ставити на длан. Лако га је и осушити и окачити на зид или у витрину. Нису потребне никакве хемикалије ни нарочит поступак као код других врста животиња. Довољно га је пажљиво ставити на меку даску или картон, раширити му крила и чиодама причврстити неколико дана. Кад се потпуно осуши, биће лепо сећање на пролеће и лето.

И. Лончар

Иако је смеђ, и ово је плавац, само мужјак.

Монарх (лат. Danaus plexippus) долеће понекад на наше ливаде чак из Северне Америке!

ЖИВЕ ЗА ЉУБАВ

Arginis лети изнад ливада и кроз шуме. Живи на ниским биљкама.

Perarge — у свечаном оделу.

Melanargia има само стручно име. Живи на планинским ливадама.

Жута варијанта плаваца. Рођаци, а ипак тако различити!

Colias, као и сви ови остали лептирови, није штетан.

Erebia воли само планински ваздух и пашњаке.

ИЗ ИСТОРИЈЕ ВАЗДУШНИХ ДЕСАНАТА

ЛЕТ на бајонет

Немачка падобранска јединица искочила је 12. септембра 1943. године изнад планине Гран Сасо где је Мусолини био заточен и ослободила га. Тај успех охрабрује Хитлера, па наређује десант »Коњички скок« да би обезглавио Народноослободилачку војску.

Да ово нисам видео својим очима и да, ето, нисам био сведок тог подвига, никада не бих поверовао да је могуће извести нешто слично... написао је у службеном извештају својој влади британски генерал Веивел. Заједно са још неколико војних посматрача присуствовао је 1935. године великим маневрима Црвене армије, на пољанама близу Кијева, где је импровизован ваздушни десант — из авиона је искочило 1200 падобранаца, а транспортним авионима на „запоседнуте" положаје пребачено је 2500 војника. Исте године на маневрима у Белорусији учествовало је 1800 падобранаца и 5700 војника превезених транспортним авионима!

Били су то до тада невиђени спектакли који су потврдили да је и те како могуће помоћу купола од свиле спустити веће јединице међу непријатеље или у његову позадину и повезати дејство ваздушно-десантних снага са другим снагама копнене војске.

ОД ЛЕОНАРДА И ВРАНЧИЋА ДО БЛАНШАРА

Познате су приче о људима из свих епоха и са разних страна света, који су помоћу импровизованог падобрана (огртача, чаршава или кишобрана) безуспешно покушавали да се срећно приземе, после скока, обично са највишег торња неке цркве.

Међутим, тек у 15. веку Леонардо да Винчи је успео да направи скицу првог падобрана, претечу данашњег. Неке његове идеје искористио је и Фаусто Вранчић из Шибеника, који је успео да конструише такву летелицу, а затим и да је успешно провери скочивши са једне високе куле. Али, сва слава припала је Франсоа Бланшару који је крајем 18. века помоћу падобрана искочио — из балона.

Чим је конструисан први авион, а браћа Рајт задивила свет после првог успешног лета (1903. године), падобран је одмах добио значајно место у опреми пилота: требало је да послужи као средство за њихово спасавање.

Али, први светски рат је на прагу, зараћене стране смишљају како да надмудре једна другу. Тако је у јулу 1918. године француски мајор Еврар дошао на смелу идеју: помоћу падобрана спустиће се на непријатељске положаје и ту извршити — диверзију. Убрзо је успешно и остварио своју замисао, јер се са још два војника спустио у Арденима, где је потом поставио мине на неколико немачких железничких пруга.

Иако је још 1928. године неколико група америчких војника искакало из авиона помоћу падобрана, и под пуном ратном спремом, прве праве војне падобранске јединице основане су у Совјетском Савезу 1930. године. Тако је 1934. године, на маневрима Црвене армије, учествовало 600 падобранаца, да би годину дана касније сличан ваздушни „десант" код Кијева запањио британског генерала.

Али, и Немцима се допао овај совјетски „патент", па Хитлер већ 1936. године наређује да се оснују прве падобранске војне јединице. Наређено — извршено: 1939. године генерал Курт Штуден постаје командант немачке ваздушно-десантне дивизије, састављене од падобранаца, једриличара, бомбардера, транспортних авиона... И нови рат је могао да почне!

ПРОВЕРА НАД ДАНСКОМ

Увежбаност Седме ваздушно-десантне дивизије биће проверена препадом на Данску! — стигло је Хитлерово наређење.

Тако је започела крвава серија ваздушних десанта: у априлу 1940. године падобранци закриљују небо изнад Копенхагена — град је брзо освојен. На реду је Осло — 3 000 немачких војника спушта се с неба... Средином маја исте године ескадрила транспортних једрилица и падобранци заузимају важно војно утврђење — Ебен Емаел, као и аеродроме у Холандији. Хитлер ликује. Одлучује да се од ове ваздушно-десантне дивизије оформи корпус: његови војници сада из ваздуха лако освајају мост преко Коринтског канала у Грчкој, а затим крећу према острву Крит.

То је био скупо плаћен успех! Јер, мада је острво заузето, британски и грчки војници побили су још у ваздуху више од половине немачких падобранаца. Хитлер нагло мења расположење, очајава... и забрањује сличне масовне ваздушне десанте. Наравно, до прве прилике.

Чим су се савезници искрцали на Сицилију, јула 1943. године, дошло је до пада Мусолинијеве владе, а он је ухапшен. Под девизом „спасимо нашег човека", Хитлер наређује ваздушни десант: једна немачка падобранска јединица искаче 12. септембра 1943. године изнад планине Гран Сасо, у италијанској покрајини Абруци, где је Мусолини био заточен и — ослобађа га.

НЕУСПЕЛИ СКОК

Охрабрени овим успехом, немачки падобранци током исте године искачу на Сицилију да би спречили напредовање англо-америчких снага, као и на острва Елбу и Лерос ... А затим је Дрвар на реду: операција „Коњички скок" треба да уништи Врховни штаб Народноослободилачке војске и партизанских одреда Југославије. Слике друга Тита подељене су свим падобранцима. Ако њега ухвате, обезглавиће народноослободилачку борбу — веровали су Немци.

Пола часа после бомбардовања Дрвара, око 7 часова изјутра, 25. маја 1944. године, наишли су тромоторни транспортни авиони типа Ју-52 који су служили за избацивање падобранаца и вучу десантних једрилица. Ти авиони, дугачки 18,9 метара, са распоном крила од 29,5 метара, могли су да понесу 30 наоружаних војника — падобранаца.

У првом таласу искочило је 314 падобранаца, да би десетак минута касније почеле слетати и транспортне једрилице ДФС-230. Могле су понети десет војника, а спуштале су се брзином од 730 метара у минуту. За кочење приликом слетања употребљавале су падобран и три ракете... Из ових једрилица искочило је 400 војника, да би после четири сата борбе Немцима стигло појачање: нови талас од 180 падобранаца.

Овога пута Хитлер је био тешко разочаран: његове елитне ваздушно-десантне јединице код Дрвара су доживеле пораз. Стотинак бораца Пратећег батаљона и око 130 слушалаца Официрске школе брзо су се снашли. Пристизале су и друге јединице, међу којима у правом трку и Шеста личка дивизија, и улетеле у беспоштедне окршаје. Јединице Народноослободилачке војске, које су затварале прилазе према Дрвару, нису дозволиле да се друге немачке снаге на време споје са ваздушно-десантним, а касније су вештим маневрима избегле главне ударе и задржале контролу над тим подручјем.

Врховни штаб је изишао из обруча и циљ десанта није остварен. Тако се завршио једини неуспешан немачки ваздушно-десантни напад у току читавог другог светског рата.

Б. Јеремић

МИНИ-КВИЗ

1. Шта је лакмус?
2. Ластавица је врста птице, али и...
3. Ксеркес је...
4. Кандиски рат се водио између...
5. Ко је Дофен?

ОДГОВОРИ:

1. Боја биљног порекла која се добија од разних лишајева. Хартија натопљена овом бојом служи као индикатор за одређивање база и киселина. 2. Морска риба велике главе, танког тела и великих грудних пераја у облику дугих пртију којима се креће по морском дну. Неке живе и у Јадранском мору. 3. Персијски краљ (485—465. године пре н.е.) који је освојио Египат и Грчку и порушио Атину. Потучен је у боју код Саламине (480. године пре н.е.) 4. Млетака и Турске (1645—69) у току којег су Турци (1657) безуспешно опседали и град Котор. 5. Некадашња титула француског престолонаследника, од 1349. до 1830. године.

DIK BROWNE ХОГАР СТРАШНИ

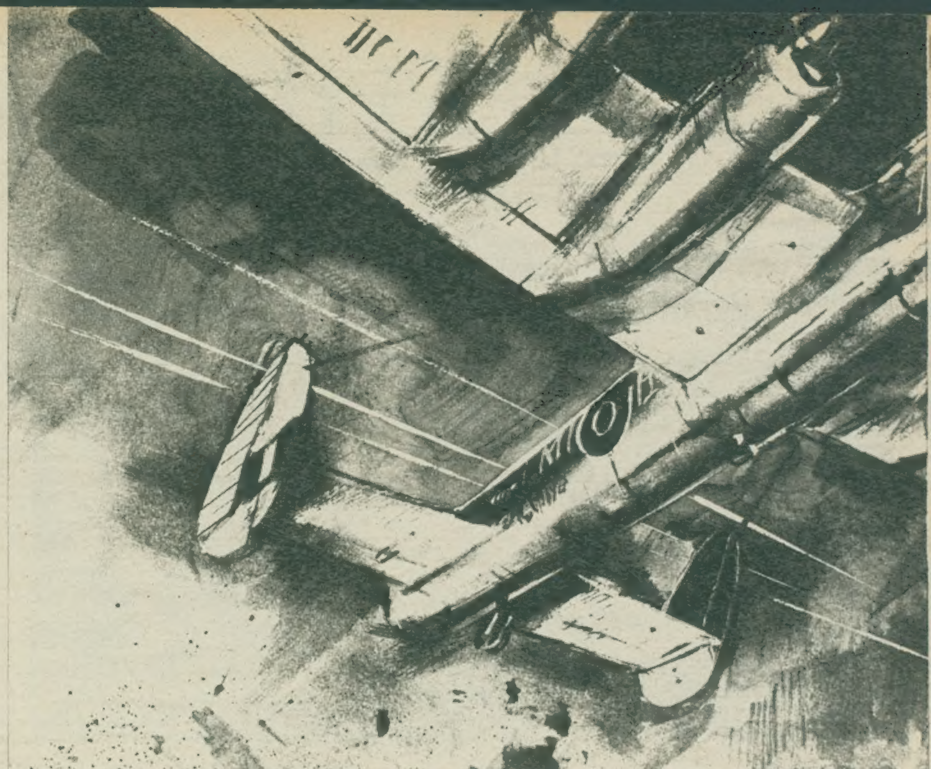

ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ

Сметени инжењер уд

— Неколико прецизно бачених великих бомби задаће немачкој индустрији далеко већи ударац него стотине обичних бомбардовања — уверавао је Барнс Волис британски генералштаб. Међутим, нико га није озбиљно схватао.

Кад су прве немачке бомбе пале на Енглеску, Барнс Волис, инжењер у фабрикама авиона „Викерс“, имао је педесет три године. Седокос, с дебелим наочарима, у прешироком згужваном оделу, сметених кретњи и помало конфузан у говору подсећао је на професора из шаљивих причица. У ствари, Волис је био ретко одлучан, храбар и надасве тврдоглав човек који није признавао реч — немогуће.

У пролеће 1940. године послао је британском генералштабу предлог и захтев, поткрепљен математичким прорачунима и цртежима, да се енергичније удари по Трећем Рајху.

— Ваш предлог је привлачан на папиру, али је неизводљив! — гласио је одговор војних шефова. — **РАФ нема такве бомбе које би могле да разбију брану на Мени, широку 37 м у темељу! И кад би их имао, нема довољно снажне авионе који би их могли однети до Рура! А да има и такве бомбе и такве авионе нема посаде која би у мркој ноћи могла да се провуче кроз бараж немачких „флакова“ и да прецизно погоди брану!**

— Бирократе! У рату нема немогућег! — љутито је протунђао Волис, поправио наочаре на носу и дао се на посао.

Черчил је схватио

Барнс Волис је пуних шест месеци сваке ноћи од вечери до јутра, не говорећи никоме ништа, радио на конструкцији бомбе која може да разори циновску брану на Мени. Затим је своје прорачуне и писмено објашњене послао Министарству рата.

— Енглеска није спремна дочекала рат! — одговорили су му. — **Наше фабрике раде нон-стоп, па ипак једва израђују само оно најнужније за вођење рата. Не можемо одвојити људе и индустријске капацитете за један пројекат који, по мишљењу најпозванијих експерата, има свега два одсто шанси да успе!**

Тада су из сметеног инжењера проговориле бесна тврдоглавост и несвакидашња енергија. Волис је дрско и лукаво отварао једна врата за другима, убеђивао, свађао се, доказивао, молио и псовао. То је трајало још две и по године. Једног дана успео је да се пробије до Винстона Черчила.

Британски премијер је први схватио да је Барнс Волис изузетан човек, тврдоглав и понесен ,али у суштини крути реалиста.

— Може ли наш најновији бомбардер „ланкастер“ понети ваше бомбе на Рур? — запитао је Черчил пошто је пажљиво саслушао Волиса.

— Може, екселенцијо! — одлучно је одговорио инжењер. — **Само, важно је ко ће бити у „ланкастерима“!**

— Потражите сутра ваздухопловног генрала Ралфа Кокрејна и о свему се с њим договорите — рече Черчил. — **Имате десет недеља времена да разорите бране на Мени, Едеру и Сорпи! Морате их срушити у мају, кад ниво воде у вештачким језрима буде највиши! То ћу још данас рећи и Кокрејну!**

Двадесет петогодишњи потпуковник Геј Цибсон, један од најбољих пилота РАФ-а, управо се спремао да пође на кратко одсуство кад га, половином марта 1943. године, позваше у кабинет генерала Кокрејна.

Тражи немогуће

— Знам да пуне две године из дана у дан летите против Немаца, потпуковниче! — рече му генерал. **— Да ли бисте пре него што пођете на заслужени одмор, прихватили један специјални задатак?**

— Какав задатак? — запита Цибсон.

— То вам сад не могу рећи! — генерал га је пажљиво одмеравао. **—Могу вам рећи само да је то изузетно важан задатак!**

— Кад је тако прихватам, сер! — слеже раменима млади пилот.

— Треба да у бази Скемптон формирате бомбардерску групу од најбољих екипа РАФ-а, потпуковниче! — умеша се Барнс Волис који је до тада ћутао и кога Цибсон никад раније није видео. — И да те екипе форсирано обучите у ноћном летењу на врло малој висини! Због чега, сазнаћете кад буде време, потпуковниче!

Двадесет трећег марта 1943. године Гај Цибсон је преузео команду на 617. бомбардерском групом састављеном од двадесет једне најбоље екипе РАФ-а, наоружане најновијим бомбардерима типа „ланкастер“. Почео је исцрпљујући тренинг у ноћном бришућем летењу.

— Једина шанса мале усамљене формације да избегне радаре, артиљерију и непријатељске ноћне ловце је бришући лет! — објаснио је Барнс Волис потпуковнику Цибсону. — **Због тога настојте да се с ноћних тренажних летова ваши авиони враћају с отргнутим грањем на носевима! Бомбе ћете морати, упамтите то добро, да баците из хоризонталног лета и тачно са 20 метара висине! С 20 метара над водом!**

— Ви се шалите, сер! — зграну се ваздухопловни ас. — **Ниједан пилот на свету не може над водом да одреди висину од тачно 20 метара!**

—Све се може у рату, потпуковниче! — одбруси Волис, па мало умекша глас. — **Под трбухе „ланкастера“ монтираћемо по два рефлектора тако подешена да се њихови млазеви укрсте на двадесет метара испод авиона! Рефлектори ће на води оставити две светле тачке, и, кад се те две тачке буду спојиле у једну, бићете на одређеној висини! Једноставно, зар не?**

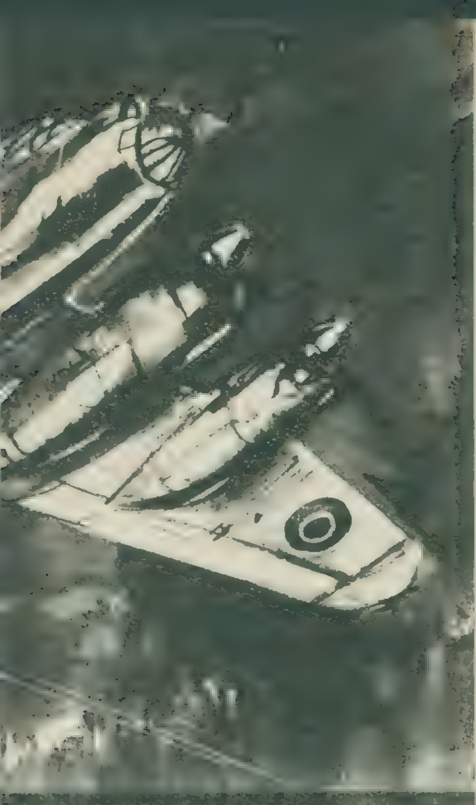
Куцнуо је час

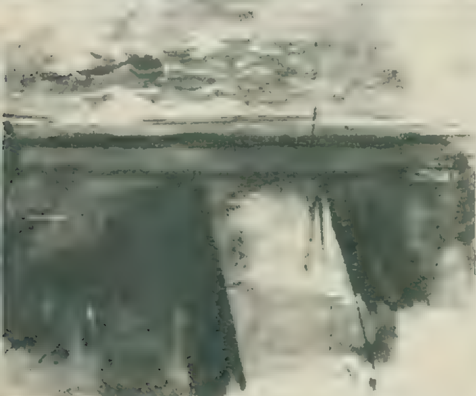
Шеснаестог маја 1943. године у пет после подне генерал Кокрејн је скупио 617. групу пред великом картом Рурске области.

— Куцнуо је час да сазнате у чему је ваш задатак! — рекао је, а затим дугачким штапом наизменце показао три тачке на карти. — Ове ћете циљеве ноћас уништити! Бране на Мени, Едеру и Сорпи! Полетеће се у три формације. Прва — девет авиона у три групе које ће полетети у размацима од десет минута, под вођством потпуковника Цибсона — у директном ће курсу стићи над брану на Мени и уништиће је, а затим ће продужити на брану Едер! Друга група — пет машина — полетеће директно на Сорпу и на њој уништити брану. Трећа група — пет авиона — полетеће десет минута касније и кружиће над холандско-немачком границом као резерва, чекајући да јој потпуковник Цибсон изда наређење за напад тамо где буде потребно. Прва група ће полетети тачно у 21 час и 10 минута! Јасно?... Срећно!

ЈЕДНА АЛИ ВРЕДНА

Неки људи одглумили су храброст, а нису је имали; али нико не може глумити мудрост.
(Халифакс)

ара на Рур

„Ланкастери“ су, летећи над самим морем, брзо стигли над холандску обалу. Гибсон је водио формацију просто чешући врхове борова. Одједном, небо запараше рефлектори, противавионска одбрана осу ватру. Пред потпуковником се указа језеро. Паљба „флакова“ постајала је све жешћа.

— Један од наших је погођен! — викну митраљезац из стражње туреле. — **Пада у пламену!**

— Крећем у напад! — викну Гибсон стежући зубе. — **Ударите после мене! Ако ме погоде, Хоупгуд преузима команду!**

Челни „ланкастер“ је преко великог језера у бришућем лету јурио према брани.

— Пали рефлекторе! — нареди Гибсон. — **Митраљесци спремни!**

У часу кад су се под трбухом бомбардера упалила два рефлектора, из два бункера на брани полетела су светлећа зрна противавионских топова. Митраљеѕци с „ланкастера“ су према бункерима кренули густе снопове зрна.

— Ниже! Мало ниже! — запарао је Гибсоне уши глас стрелца бомбардера Спемфорда. — **Тако! Сад мало лево!... Још мало!... Добро је, држи тако!**

Гибсон је сад у плексигласу пред собом видео само једно велико блештеће светло.

— Избачена! — тријумфално је крикнуо Спемфорд.

Гибсон свом снагом навуче команде на себе, гурну снажно леву ножну команду и „ланкастер“ се у левој спирали пропе над брану, па окреса врхове борова на брегу. Пилот угледа како се из језера поред бране диже огромни водени стуб и како се језеро претвара у котао који ври. Узалуд, брана је одолела.

— **„Мама“!** — викну бесно Гибсон у ларингофон. — **„Мама“, на тебе је ред. Удри!**

Скупа цена победе

На брану је из бришућег лета јуришао Хоупгуд. Гибсон је видео како из његовог авиона избија црвени пламен, пун погодак противавионског пројектила. Хоупгудова бомба је прелетела брану и разнела електричну централу иза ње, а затим је његов „ланкастер“ окомито треснуо у језеро.

— **„Попси“!** — Гибсон је издао нову команду. — **„Попси“, на тебе је ред! Ми ћемо напасти „флак“ да ти олакшамо посао!**

— Хвала, другар! — мирно одговори капетан Мартин.

Гибсон се сјурио на немачке батерије и засуо их митраљеским и топовским мецима. За то време је Мартин хладнокрвно напао брану. Бомба је пала на одређено место, али брана није попустила.

— Проклети Волис! — опсова Гибсон. — **Тај сметењак је погрешио у прорачунима!**

У тај мах задрхта мембрана у његовим слушалицама.

— Ура! — викнуо је глас који није препознао. — **Попустила је! Срушили смо је!**

— За мном! — с олакшањем је командовао Гибсон. — **Идемо на Едер!**

Мало затим послао је у етер други знак, вест о победи:

— **„Нигер“!... „Нигер“!**

Инжењер Барнс Волис је у бази Скемптон чуо Гибсонову поруку.

— Брана на Мени је срушена! — промуцао је и једва се уздржао да не полети у загрљај генералу Кокрејну.

Пола сата касније поново се у звучнику чуо Гибсонов глас:

— **„Динги“** (чамац за спасавање)! **„Динги“!**

— И брана на Едеру је ликвидирана! — олакшано уздахну Кокрејн. — **Успело је, Волисе!**

Мало затим стигло је обавештење да је и брана на Сорпи оштећена. Потом је настала тишина.

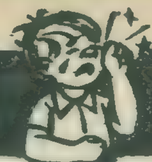
У бази су замишљено, у тишини, чекали повратак „ланкастера“. Први се вратио капетан Мартин у авиону избушеном као решето. Затим је, тетурајући се кроз ваздух, у базу слетело још осам бомбардера. Најзад, после читавог сата слетео је и потпуковник Гај Гибсон.

— Не чекајте више! — рекао је мрачно. — **Нико више неће доћи!**

Барнс Волис је покрио лице рукама. Рамена су му се тресла.

— Девет од деветнаест! — понављао је као аутомат. — **Девет од деветнаест. Да сам то знао? Да сам то знао?**

А. Р.

БАТИНЕ КОЈЕ СЕ ПАМТЕ

ЗАКИЋЕНИ ЧВОР

УПЛАШЕНЕ ЖИВОТИЊЕ ВУКЛЕ СУ СВАКА НА СВОЈУ СТРАНУ И, МУЧУЋИ СТРАВИЧНО, ЧВРСТО ЗАПЕТЉАЛЕ РЕПОВЕ. ОНДА СЕ ЗАЧУЛО ТУПО КРЦКАЊЕ.

Тог јуна, кад сам завршио трећи разред основне школе, обрео сам се у селу, код деде. Деда је сматрао да сам већ довољно одрастао да могу да чувам и крупнију стоку, а не само свиње као раније. И, ускоро сам се шепурио терајући на пашњаке две краве док су ми вршњаци и остала деца завидели и пред мном, чини ми се, некако стидљиво тапкали за својим свињама. Нагло сам порастао у њиховим очима и био поносан на ово „унапређење“.

С кравама нисам имао никаквих проблема. Биле су мирне, што сам ја често злоупотребљавао, па су ми чак дозвољавале да се држим за њихове репове и тако ме вуку уз брдо. Док су остали чобани трчали за одбеглим стадом, ја сам уживао у мирисима летњег дана излежавајући се у дебелој хладовини.

Једног поподнева, као и обично, потерао сам их после испаше кући добро познатом стазицом. Воду су увек пиле из баре у оближњем шљивику. Сите и веома жедне, непомично су стајале једна поред друге и пиле. Из досаде сам почео да се играм њиховим реповима и — одједном дошао на замисао да их завежем.

Направио сам леп чвор, закитио га шљивовом гранчицом, мало се измакао и дивио се делу својих руку. Изненада, једна крава, пошто је утолила жеђ, диже полако главу, окрену се и пође.

Тада су почеле моје муке. Уплашене, краве су повукле свака на своју страну, чврсто запетљале чвор и, мучући стравично, све јаче затезале репове. Онда се зачуло тупо крцкање, као кад се цепа велики сунђер. Видео сам како посрну, а затим се, уз једно сложно и олакшавајуће „муу“, дадоше у трк према кући. Једна је јурила машући репом друге на крају свог, а за том другом нисам смео ни да погледам.

Шта ли сам то урадио, помислио сам и очајан ухватио се за главу.

До вечери сам седео сакривен у неком буџаку, далеко од куће. Ушао сам погнуте главе и крајичком ока осмотрио деду који је седео са камџијом преко колена нервозно добујући прстима по столу. У углу су стајала остала деца и, мало уплашена, тихо се смејуљила. Имао сам утисак да сви само мене нестрпљиво чекају и — нисам се преварио.

— А, ту си, дакле! Долијао си, јуначе! — дочекао ме је деда. — **Е, па дедер, скидај панталоне!**

Скрушен, већ помирен са судбином, погледао сам деду па остале. Мислио сам да ћу побеснети од јада, срамоте и немоћи. Од батина које сам добио недељу дана нисам могао да седнем, а деца из куће при сваком сусрету са мном само су се подгуркивала и пригушено кикотала.

Горан Стојадиновић,
15225 Владимирци
Лојанице

(Хонорар: 150 дин.)

ПРИЧЕ О НАШИМ ГРАДОВИМА

НА КАМЕ

На једној нози стоји, једним се стопалом држи земље, и то не целим. Није лак ни удобан положај. Није весела могла бити историја овог чудног утврђеног насеља чији је сав смисао био одувек у том да је утврђено, а насеље је само по нужди и узгред. За шест векова бити град од камена, у стрмој, кршевитој долини. Неретве, на тешком и изложеном месту, није лака ствар ни завидна судбина.

Мучни су морали бити и тешки кастелани, диздари и капетани који су у току векова, прво хришћанских а затим османлијских, седели у највишој од ових кула које је време одавно посекло и свело на једну меру, али које и данас, последњим остацима казују сву разлику у некадашњим, правим димензијама. Строги и неповерљиви су били ти људи у сталној борби са трошношћу материјала и неизбежним слабостима људске воље и карактера; њима је брига за безбедност, лежала непосредно и целом тежином на грудима. Они су и ноћу ослушкивали ток ћудљиве Неретве, која једе земљу и подрива стену испод града; бдели, да би видели да ли бди стража на бедему; и стрепели од завере, мита и варке, од људског лукавства које на оваквим местима никад не спава и не мирује, а често упропашћује на спавању оне који се миру и спавању потпуно предају. Само својом будношћу је живео и само на једно око спавао многи који је овде морао да живи...

Ово је ретко и драгоцено место. Овде се може замислити време и односи људски у њему... Бар тако се за тренутак чини. А та замисао, ма како кратка и непотпуна, вреди напора да се потраже оваква места, вреди тешке туге њихова постојања...

... Служио је овај камен и трошио се, споро и неприметно, у тој верној служби, све док његова намена није изнервирала њега, док није нестало сврхе којој је намењен и људи којима је служио и он и његова сврха. И опет је, као камен, остао ту на месту, и ожиљцима и траговима на себи говори и сад о тој служби, и стајаће док га вода и земља не оплаве и не покопају. (Јер, обрађен камен нити уме шта да сакрије, нити може шта да заборави).

Ето, са таквог камена, под до белине ужареним небом, у Почитељу, наслућујем време дубље и даље од свих познатих ми људских односа које меримо временом и који нам служе за наше површно и вештачко мерење времена...

Заборавићемо наук и поруку камена у рушевинама, и ништа на свету неће моћи да нам их потпуно оживи у сећању. Ништа. Ни ови редови које бележим на том камену, у подневни час. **(„На камену, у Почитељу")**

Иво Андрић

НАПРЕТЕК ХЉЕБА И ЧОРБЕ — Не зна се поуздано ко је први, на стрмој хриди, уз Неретву, подигао насеље и уз њега тврђаву, али се претпоставља да је то учинио босански краљ Стјепан Твртко I Поносни пред крај 14. века. Први историјски подаци о Почитељу забележени су у краљевским повељама из 1444. 1448. године. Два века касније забележено је да је Почитељ „настањено место са тврђавом, пазаром и 300 кућа". Међутим, много више података оставио је 1664. године Евлија Челебија: „... градска врата стоје увек затворена. Обноћ чува око 50 војника стражу. Ако би непријатељ пливајући или преко мијехова прешао преко воде на ову страну, испалили би топ и тако сврше посао".

„... Под овом тврђавом је крај реке варош са око 150 плочом покритих кућа, с виноградима и башчама. У неких кућа имаду наоружане куле.

... Хаџи Омер-ага начинио је уз град, крај реке, једно имаре у коме се становницима дању и ноћу даје напретек хљеба и чорбе, уочи петка варена меса, пилава и зерде, и оно ће постојати докле бог хоће..."

КУЋА ГАВРАН-КАПЕТАНОВИЋА — Најлепши пример стамбене архитектуре Почитеља у којој се мешају далматинско-медитерански и балканско-оријентални утицаји је свакако кућа почитељских капетана Гавран-Капетановића. Типичан пример „господарске куће", састављене од женске и мушке куће, споредних зграда и необично великих соба „подесних за лагодан живот". Данас се у њој налази уметничка колонија.

ГОСПОДАР ДОБРА И ЗАДУЖБИНЕ — Џамију у Почитељу подигао је, како је записао Челебија, „господар добра и задужбине Хаџи-Алија, син Муса-аге, 1563. године". По својој архитектури убраја се у стандардна решења џамија у Босни и Херцеговини: изнад квадратне основе од обрађеног камена уздиже се купола. Улазни трем покривен је са 3 мале куполе. Посебну пажњу плене детаљи у луковима прозора и на вратима и капители на стубовима.

ЕНУ, У ПОЧИТЕЉУ

40 ПЕРПЕРА ЗА „РАДОСНУ ВЕСТ“ — После турског освајања Босне угарски краљ Матија Корвин почео је 1463. године да утврђује низ тврђава а између осталих и Почитељску, јер је требало да га обезбеђује с југа. Пуну подршку у томе пружили су му Дубровчани који му чак обећаше 2000 дуката чим угарска војска пређе Неретву и да ће направити мост. Послове око градње поверили су 1466. године свом суграђанину, чувеном неимару Паскоју Милићевићу. Угарска војска је у Почитељу остала све до 1471. године када је град заузео војвода Хамза-бег. Само неколико дана по освајању тврђаве, Хамза-бег је послао гласоношу у Дубровник да јави „радосну вест“ за шта га Дубровчани наградише са 40 перпера. Турци тврђаву нису поправљали ни утврђивали све док им у 17. веку није запретила опасност од ускока и Млетака. Тек кад је 1669. године Вуле Новковић запалио Почитељ, Турци су почели град да опасују бедемима и јарцима .Међутим, већ у 19. веку тврђава је изгубила свој стратешки значај и отада је препуштена сама себи.

ПОД ОЛОВНИМ КУПОЛАМА — Почитељска медреса ничим не одскаче од типичних средњих школа свог времена. Састојала се од 5 соба, у којима су становали ђаци, и једне учионице. Саграђена је од камена а покривена оловним куполама. У њој се налазила и библиотека.

ЗВОНО СА КРИТА — Недалеко од џамије подигнута је, после 1664. године, сахат-кула. Грађена под утицајем касноромански форми јасно се истиче насупрот осталим почитељским зградама типично оријенталних линија. По народним предањима звоно за ову сахат-кулу донесено је са грчког острва Крита. Данас, оно се више не оглашава јер је још 1917. године скинуто и употребљено у ратне сврхе.

Текст: О. Вукадиновић
Снимци: М. Вујовић

ХАЈКАЧИ БРЗИХ НОГУ

ЛОВАЧКА СЕЋАЊА

Таквом успеху нико из групе војвођанских ловаца није се надао: дванаест дивљих свиња лежало је убијено у шумама Плавањског рита код Бача. Пљуштале су хвале и шале на рачун оштрог ока и добрих пушака, разговор се заливао врућом ракијом из термоса, из ранчева је похрлила храна. У ведром расположењу хладноћу нико није осећао, иако је био фебруар, а снег позамашно освојио.

— **Људи моји** — упаде неки Новосађанин — **ви наздрављате доброј ловини, а мени се памет стално врти око вепра кога сам јутрос ранио! Таквог у животу ни сам видео! Протутњао је неколико метара од мене и зато сам сигуран да га је метак сустигао! Али, оде!..**

Ловци заграјаше. Најближи га потапша по рамену.

— **Не секирај се, бaћо! Прездравиће он, па ће те следећи пут дочекати са машницом око врата!**

АНДРИШКИНО ОТКРИЋЕ

Сутон је почео да се хвата. Весела дружина пожури да натовари одстрељену дивљач на запрежна кола и пребаци је у суседно ловиште Рисовачу (ловцима припада само глава као трофеј), одакле је требало да буде транспортована у Нови Сад и продана као деликатесно месо. Како је долазак камиона ваљало чекати, свиње су истоварене на снег у кругу рисовачке фазанерије, недалеко од приземне зграде. У њој је, с једне стране, становао управник фазанерије Јанош Вереш, док се, с друге, налазила просторија за одмор чувара.

Прошао је један, затим и други дан. Камион није стизао. Тог дана у ноћ у фазанерији је дежурао Андрија Сабо, познатији као Андришка Имао је пушку сачмарицу. Међутим, оловне куглице нису могле наудити дивљем вепру. А баш њега, угледао је Андришка: случајно је бацио поглед кроз прозор и на месечини, јасној као дан, спазио огромно чекињасто тело како њуши убијену сабраћу.

ГРАНА МЛАДОГ ДРВЕТА НИЈЕ ИЗДРЖАЛА: ПРЕСТРАВЉЕНИ ЧОВЕК ПАО ЈЕ ПРЕД ЊУШКУ РАЗЈАРЕНЕ ЗВЕРИ.

— **Аух, колики је!** — отео му се узвик запрепашћења.

Једва је сачекао зору, јер није смео да изађе напоље док не сване. Вепар је вепар, јесте да слабо види, али зато добро чује. Додуше, ако није озлојеђен, никог не дира, али овај не изгледа баш тако, размишљао је сву ноћ Андришка. Како само кружи, као побеснео. И има чиме да нападне: очњаци у тих животиња, нарочито код мужјака, снажни су и велики. У горњој вилици савијени су навише и са доњим чине заједнички врх. Кад налете на жртву, запарају је њима као жилетом. Андришка се сети неколико ловаца који су тако завршили. Телом му прође језа.

СПАС У БЕКСТВУ

Ујутру је чувар све потанко испричао Верешу. За једно су потражили вепрове трагове у снегу. Андришка није смео да иде далеко, док је Вереш, самоуверен са сачмарицом о рамену, наставио трагање. Нашао је животињу у неком усеку и испалио хитац. Истог часа заграбио је назад колико га ноге носе! Звер је јурила за њим као ветар.

Вереш је викао, запомагао, трчао... Ко зна шта би било, да се ту није нашла волијера, кавез за фазане уз чију се жичану страницу успентрао попут веверице. Сео је на кавез и са страхом гледао вепра који се мувао горе-доле. Када је звер отрчала у шуму, лакнуло му је.

Одмах је сакупио десетак радника фазанерије. Сви су имали сачмарице. Упорни Вереш веровао је да се крупном сачмом ипак може нешто учинити. Поделио је људе у групе и послао их у потеру за вепром. Двојица радника набасала су на звер већ после стотинак метара. Знајући шта се догодило Верешу, један од њих предложи другом:

— **Ако вепар јурне на нас, ја бежим на ово дрво лево, а ти на оно тамо!**

— **Важи, само да стигнемо дотле!**

ДВОЈИЦА НА ДРВЕТУ

Сачма двојице радника и овога пута само је разгневила животињу. Преплашени људи дали су се у бекство и ... заборавили на договор. Тако су се обојица нашли на истом стаблу! На несрећу, онај који се пео последњи омакао се и пао пред вепра!

Трагедија је била неминовна. Радник на грани прекрио је очи шакама да не гледа ужас. Међутим, уместо да оштрим очњацима распори жртву, звер ју је само „проваљала" по снегу и удаљила се!

Нико са фазанерије није могао да верује да се вепар окренуо и отишао тек тако. Не, то није било могуће! Па, ипак, када се тог дана око подне догодио готово истоветан случај, али са другим радником из хајке под којим се поломила грана младог дрвета, сумње више није било — овај вепар био је потпуно другачији од своје сабраће. Из оближњег села позван је у помоћ управник ловишта Душан Иванишевић који је имао карабин — једино право оружје за чудну звер.

Хајкачи су се примирили. Мували су се испред зграде у којој је становао Вереш, али се нису удаљавали. Упозорили су једног Рома који је пошао по дрва да не иде у шуму. Није их послушао. После десетак минута зачули су кукњаву и потом угледали необичан призор: човек је трчао колико га ноге носе, а вепар за њим. Несрећник је једва успео да умакне, али су се шумом још неколико тренутака проламали његови повици.

Убојити Иванишевићев метак ослободио је раднике фазанерије велике море и одгонетнуо необично понашање дивљег вепра, правог капиталца, тешког око 250 килограма! Наиме, њега је претходних дана ранио у доњу вилицу ловац који се онолико вајкао. Вилица се држала само на кожи и изазивала неснosан бол код животиње..,

Било је то пре десетак година.

М. Тодоровић

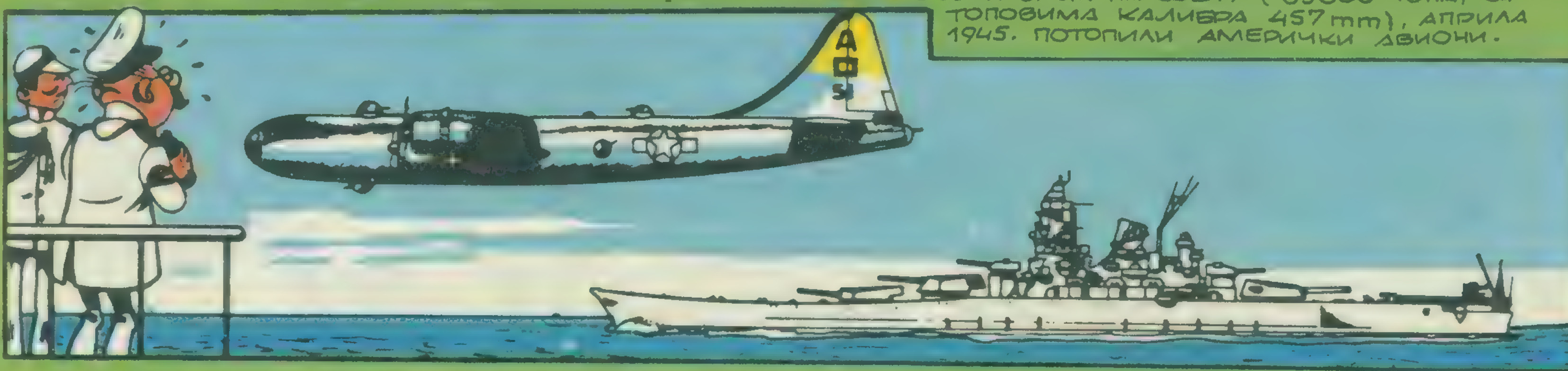
Слобода се брани и оружјем... 58

ЈАПАНЦИ НИСУ ИМАЛИ РАДАРЕ, ЗБОГ ЧЕГА СУ ЊИХОВЕ ПОДМОРНИЦЕ ТРПЕЛЕ ЗНАТНЕ ГУБИТКЕ, АЛИ СУ РАСПОЛАГАЛИ ТОРПЕДИМА ВЕЛИКОГ ДОМЕТА (40 km СА ПУЊЕЊЕМ ОД 500 KG ЕКСПЛОЗИВА) СА ПОГОНОМ НА ТЕЧНИ КИСЕОНИК, КАЛИБРА 610 mm, БРЗИНЕ 36 ЧВОРОВА (66,6 km/h). ТАЈНО ОРУЖЈЕ ЈАПАНАЦА БИЛИ СУ И БАЛОНИ ПРЕЧНИКА 10 m — НОСАЧИ ЕКСПЛОЗИВА И ЗАПАЉИВИХ МАТЕРИЈА. СМАТРА СЕ ДА ЈЕ НА САД ПУШТЕНО 9000 БАЛОНА, АЛИ ПОШТО СПРАВЕ ЗА ОДБАЦИВАЊЕ БОМБИ НИСУ ДОБРО ФУНКЦИОНИСАЛЕ, А СТЕНОВИТЕ ПЛАНИНЕ СУ ПРЕДСТАВЉАЛЕ ЗНАТНУ ПРЕПРЕКУ ЗА ЊИХОВ ПРЕЛАЗАК, ЈАПАНЦИ СУ ОДУСТАЛИ ОД ОВОГ ОРУЖЈА.

ЈУНА 1944. НОВИ АМЕРИЧКИ БОМБАРДЕРИ СУПЕР-ТВРЂАВЕ „Б-29" СА АКЦИОНИМ РАДИЈУСОМ ОД 6400 km ПОЧЕЛИ СУ ДА БОМБАРДУЈУ И САМ ЈАПАН. У ТО ВРЕМЕ У ВОДАМА ПАЦИФИКА НАЛАЗИЛО СЕ 139 АМЕРИЧКИХ НОСАЧА АВИОНА СА КОЈИХ СУ ПОЛЕТАЛИ АВИОНИ КОЈИ СУ СИСТЕМАТСКИ УНИШТАВАЛИ ЈАПАНСКЕ ОРУЖАНЕ СНАГЕ. ЦИНОВСКИ БОЈНИ БРОДОВИ ОБЕЈУ СТРАНА ИМАЛИ СУ ВЕОМА МАЛО ПРИЛИКЕ ДА СЕ МЕЂУСОБНО СУКОБЉАВАЈУ. ТАКО СУ И „ЈАМАТО", НАЈВЕЋИ БОЈНИ БРОД НА СВЕТУ (65000 ТОНА, СА ТОПОВИМА КАЛИБРА 457 mm), АПРИЛА 1945. ПОТОПИЛИ АМЕРИЧКИ АВИОНИ.

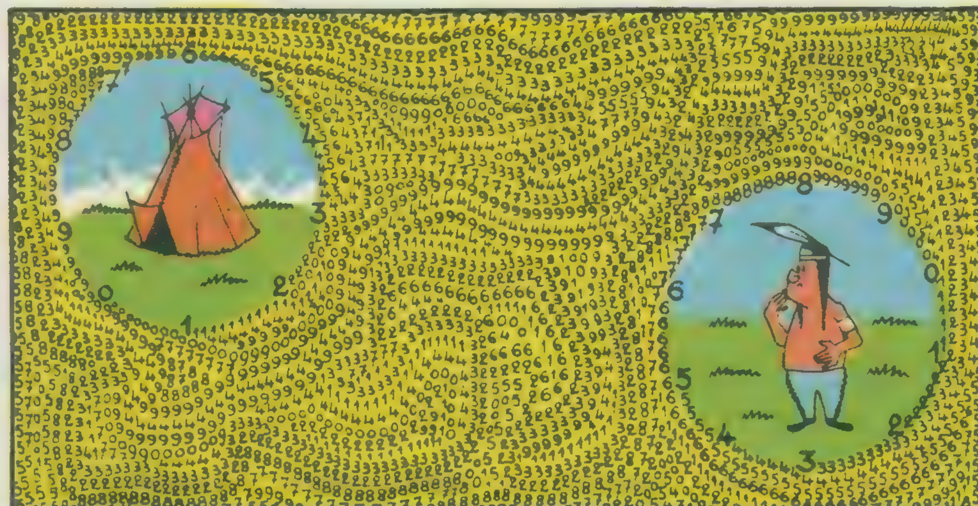

ЗА ЗАБАВУ

СОКОЛОВО ПЕРО

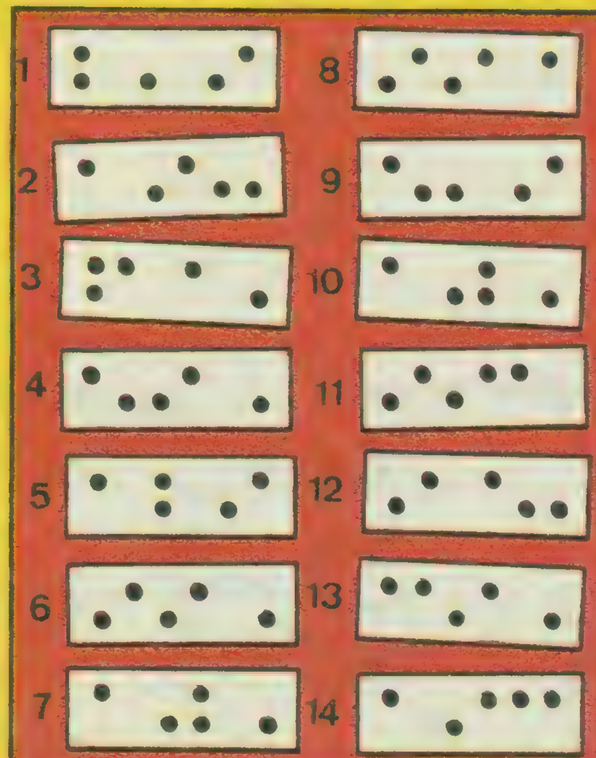
Индијанац Соколово Перо је залутао и не зна како да нађе пут до свог вигвама. Хоћете ли ви да му помогнете бирајући једну од ових 10 бројки које га окружују и којом треба даље да се креће да би стигао до свог шатора

ОДГОВОР: Број 3.

ДОМИНЕ

Нађите међу ових четрнаест домина две на којима се црне тачке налазе у истом положају.

ОДГОВОР

Домине 7 и 10.

На источној обали Њуфаундленда, нешто северније од Сен Џонса, налазило се свега шездесетак кућица над пристаништем, у којем се љуљао само понеки чамац. Насеље се звало Хирст Контент и животарило је готово у беди, све до оног дана кад се дошло на идеју да се Америка и Европа споје подморским телеграфским каблом. Било је то 1857. године.

Њуфаундленд је на том месту удаљен од Ирске око 2500 километара у ваздушној линији, а дно океана је равно. Тиме су испуњени сви природни услови, и уједно најпогоднији, за један такав подухват. Кад су решена и техничка питања приступило се реализацији плана.

КАБЛ НА ДНУ АТЛАНТИКА

НЕУСПЕСИ НИСУ ОБЕСХРАБРИЛИ СИРУСА ФИЛДА, ТРГОВЦА СА ЊУФАУНДЛЕНДА. БИО ЈЕ УПОРАН И СВЕ БЛИЖИ — БЕДИ . . .

АЛО, ЕВРОПА!

ТЕЛЕГРАФ ЈЕ ЗАЋУТАО

Њуфаундлендски трговац Сирус Филд окупио је око себе акционаре и предузимаче какав је и сам био, људе који су увидели да ће им кабл донети непроцењиву корист. Сакупљен је почетни капитал од пола милиона фунти стерлинга и изнајмљен пароброд „Нијагара", са задатком да спушта кабл у Атлантик од полуострва Авалон на Њуфаундленду до обала Ирске Све је текло по плану до 450 километара надомак циља. Кабл се тада прекинуо и нестао у морским дубинама.

Посао је прекинут и изгледало је да ће се од подухвата одустати. Међутим. Филд је основао нову компанију прибавио средства и променио план: два брода ће кренути са средине Атлантског океана према супротним обалама и на дужини нешто мањој од 1500 километара постављаће кабл на морско дно.

Ускоро је и тај покушај пропао. И трећи пут, кад се настојало учинити слично, један крај жице заувек је нестао у океану.

У августу 1858. године Филд је опет показао сав свој предузимљиви дух и по његовом плану Европа и Америка најзад су спојене телеграфском везом. Трговац са Њуфаундленда слављен је као нови Колумбо, а његова Трансатлантска телеграфска компанија добила је први пут приход од уложених акција.

Али, почетком септембра исте године телеграф је заћутао! До јуче хваљен и слављен, Филд је морао да се скрива од разбеснелих незадовољника, а његова радња пала је под стечај. О идеји да се постави нови трансокеански кабл, какву је имао Филд, није смело да се говори. Међутим, он није посустајао: решио је да оствари своју замисао по било коју цену. У том часу сетио се највећег брода оног времена који је својим власницима доносио само губитке. Био је то колос „Грејт Истерн".

У ТАЈНОСТИ

„Грејт Истерн" је имао пет димњака и два огромна точка са сваке стране. Саграђен је 1852. у Енглеској за саобраћај између Велике Британије и Аустралије. Био је последња реч бродоградње тога времена и могао је да понесе сву потребну количину угља за цело путовање тамо и натраг, 4000 путника и 400 чланова посаде. Са својих 15000 тона носивости, стајао је у оно време баснословних 732000 фунти стерлинга.

На првом већем путовању 1859. године број путника није био ни приближан ономе који се очекивао. Осим тога, експлодирао је један парни котао и усмртио седам особа. Поправке су гутале сву зараду и увидело се да је брод нерентабилан и велики промашај.

Сакупивши поново капитал на све могуће начине, Филд се заинтересовао за „Грејт Истерн". Уз одобрење његове компаније, колос је претворен у велику механичарско - електричарску радионицу са свим потребним апаратима и 4500 километара кабла. У највећој тајности, брод је исповио са ирске обале у лето 1865. године, и одмотавајући кабл, кренуо према Америци. И опет је све било узалуд: кабл се прекинуо и „Грејт Истерн" се вратио одакле је пошао!

Филд је, на крају снага али упоран, поново прикупио средства и „Истерн" је исповио 13. јула 1866. за Америку. После пута који је протекао без икаквих незгода, брод је стигао на циљ четрнаестог дана, 27. јула. Замисао је коначно била остварена! Кабл је утврђен на копну у малом и непознатом Хиртс Контенту, а први који се послужио директном телеграфском везом између Америке и Европе био је пресрећни Филд. Захваљујући његовој упорности и сналажљивости, изведен је овај подвиг, међутим, богати трговац није знао да све већим корацима срља у сиромаштво.

НЕМИЛОСРДНА КОНКУРЕНЦИЈА

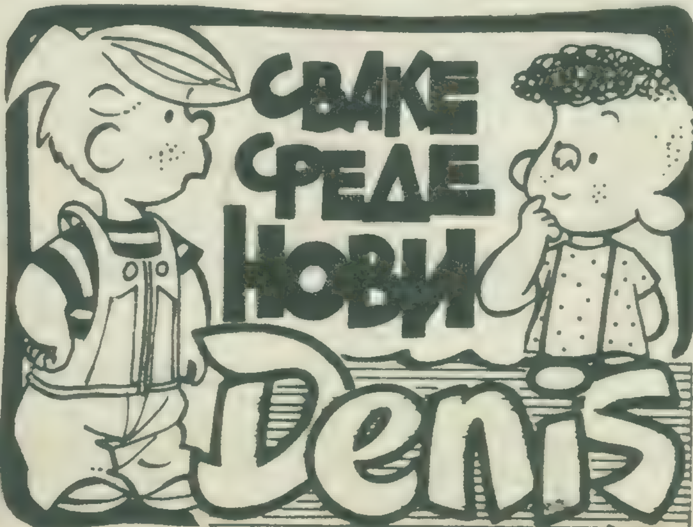
„Грејт Истерн" постао је такође славан, али не задуго. Године 1867. у Паризу је приређена Светска изложба и овај колос пловио је на новој линији Њујорк — Авр омогућујући заинтересованим Американцима да допутују у Европу. Убрзо су се власници гиганта ухватили за главу: пловидба на овој линији доносила им је само губитке.

Једно време брод је преносио каблове који су постављани у разним морима, а онда је окончао каријеру као стовариште угља за бродове у Гибралтару. За новац, знатижељници су могли да разгледају његове палубе и кабине, а уз посебан додатак водичи су објашњавали посетиоцима његов значај у повезивању Европе и Америке телеграфским линијама. И брод је по први пут откад је саграђен почео да доноси скроман приход. Наравно, од — улазница! Препуштен зубу времена, све је више пропадао и 1888. године завршио је као старо гвожђе. на лицитацији је продан за скромних 58000 фунти стерлинга.

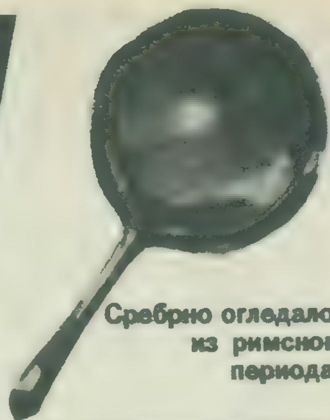
Ни Сирус Филд није био боље среће. Умро је 1892. као пуки сиромах. Много јаче компаније које су се појавиле и богати појединци створили су тако јаку конкуренцију да се Филд, који је уложио сав свој иметак у сам подухват, није могао одржати. Пред смрт је био у таквој беди да је, на пример, његову полису обавезног осигурања уплатио банкар Морган, само да му не пропадне.

Хирст Контент, захваљујући каблу, нагло се развијао. Новостворена телеграфска установа која је у почетку бројала само десет службеника, већ 1895. имала је на стотине запослених. Бежична телеграфија крочила је великим корацима...

Д. К.

ОГЛЕДАЛА КРОЗ ИСТОРИЈУ

Сребрно огледало из римског периода

НЕКАДА ЈЕ НАЧИН ИЗРАДЕ ОГЛЕДАЛА БИО ЉУБОМОРНО ЧУВАНА ТАЈНА ЧИЈЕ ЈЕ ОДАВАЊЕ МОГЛО ДА СТАЈЕ ЖИВОТА...

Младић је безбрижно шетао улицама Венеције. Звиждук му је одједном замро на уснама. Једва је дисао. Оштрице мачева два незнанца све више су му притискале гушу.

— **Каква ће бити твоја одлука?** — просиктао је један од његових нападача.

— **Хоћеш ли се вратити с нама у Мурано или више волиш да умреш овде и то одмах?**

Стиснутих песница зурио је неколико тренутака у незнанце, а онда беспомоћно слегао раменима:

— **Зар имам избора? Чак и када бих се борио и победио вас, ви сигурно држите моју породицу као таоце!**

Оваква сцена није била реткост у 13. веку. Људи са острва Мурана у близини Венеције открили су тајну прављења стакла за огледала и одлучили да је по сваку цену сачувају само за себе. Кад год би неки занатлија побегао са острва, сви чланови његове породице постајали су таоци. Њихов живот био је гаранција да неће одати тајну. Када ни та претња не би била довољна, острвљани би унајмљивали убице да издајника казне.

Барокно огледало (1760—1770)

Скупље од Рафаела

Али, историја огледала ту не почиње.

Употребљавали су их још Египћани, Грци и Римљани. У то доба огледала нису, као данас, прављена од стакла. Биле су то, у ствари, округле, добро углачане металне плоче од бакра, бронзе или сребра са богато украшеним дршкама од дрвета или слонове кости.

Најстарији примерци из Грчке потичу из 7. века пре н. е. Њихове дршке имале су по правилу облик женске фигуре, врло често Афродите, док им је наличје било украшено гравурама митолошког садржаја.

У 2. и 3. веку у Риму се јављају и прва огледала од стакла код којих се испод стаклене плоче стављају оловни, коситрени и, нешто ређе, златни листићи.

Па ипак, кроз читав средњи век, све до ренесансе, огледала се и даље праве од метала. Најусрдније их, наравно, користе жене. Мала џепна или ручна огледала која су се носила за појасом тада често постају саставни део дамских тоалета широм Европе.

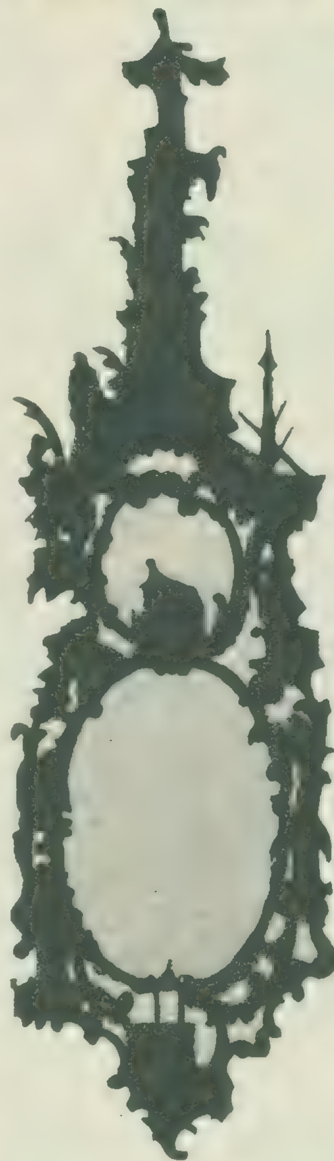
Иако је још 1373. године у Немачкој постојао цех мајстора који је својим стакленим огледалима снабдевао читаво европско тржиште, масовна израда огледала од стакла почиње тек у 16. веку.

И у индустријску производњу бум су унели Венецијанци. Квалитет и финоћа израде њихових производа ускоро су потпуно потиснули мање савршена метална огледала. Мешањем живе и калаја — љубоморно чувана тајна која је могла стајати и живота — настајала су огледала изузетне јасноће која ће венецијанско умеће прославити у свету.

Догодило се тако да је једно венецијанско огледало у цени надмашило чак и слику великог ренесансног сликара Рафаела. Овај венецијански драгуљ величине 126 х 65 сантиметара нашао се, уз једну Рафаелову слику, у заоставштини француског државника из 17. века, Колбера. Огледало је процењено на 8000 ливри. Слика на 3000!

У 17. веку читаве дворане феудалних двораца украшаване су огледалима. Једна од њих, она у Версају, била је сведок великих историјских догађаја. У њој је 1871. године проглашено једно царство — немачко, а годину дана касније потписан уговор којим је САД призната независност. И нешто новија историја огледала се на њеним зидовима — 1919. године ту је потписан мир са пораженом Немачком.

Крајем 17. века у Француској је откривен метод производње финог стакла у плочама. Година 1835. донела је још једно откриће које ће побољшати квалитет огледала. Немац Јустус фон Либиг проналази хемијски процес прекривања стакла нитратом сребра. Посребривање, како ће се овај метод касније звати, улази у масовну примену пет година касније.

Огледало из 1740. године, експонат музеја »Викторија и Алберт« у Лондону.

Није за вампире

То што може да види властити лик било је за човека од првог тренутка нешто равно чуду. Можда и због тога, стара времена исплела су стотине необичних веровања у вези са њима. Бајке и народне приче пуне су магичних огледала од којих је вероватно најпознатије оно из приче о Снежани и седам патуљака.

Стари Кинези веровали су да огледала откривају прави облик злих духова који су узели људско обличје, а народи централне Европе да вампири, за разлику од људи, не могу да се огледају. У 16. веку, празноверни људи у Енглеској пришивали су на капе и делове одеће огледалца верујући да их она штите од вештица.

Најбоља огледала данас се израђују од стаклених плоча које се секу до жељене величине посебним дијамантским алаткама. Уколико облик огледала захтева заобљене ивице, оне се добијају глачањем помоћу воде, песка и црвеног супероксида гвожђа.

Тако обрађено стакло затим прелази у одељење за посребривање где га чисте и постављају на загрејану површину. Полеђина се ту превлачи раствором калаја и живе. Када се сребрни нанос потпуно осуши, на њега се наноси заштитни слој шелака и боје.

Иако је сребро најпогоднији метал за израду обичних огледала, велики број савремених научних инструмената код којих се рефлектујућа површина налази на предњој страни стакла, израђује се од алуминијума или, у неким случајевима, родијума — метала тврдог и отпорног на топлоту.

Скупљач енергије

Једно од највећих огледала на свету има пречник од пет метара и саставни је део астрономског телескопа опсерваторије на Маунт Паломару у Калифорнији.

У овом веку у којем као да ништа више не може да буде чудо, ни огледала не морају да буду од стакла. Најновија огледала настају слагањем танких алуминијумских плоча између плоча провидне пластичне масе. Изум припада британској авионској индустрији лакшом опремом за своје која је у потрази за што лакшом опремом за своје летелице пронашла и ово „перо" — огледало.

Осим што има добру особину да је знатно лакше од обичног, стакленог, краси га још и то што га је много теже разбити и што је много отпорније на пару и замагљивање.

Ново време донело је огледалима и једну нову улогу. Поред људи у њима се данас огледа и сунце. Највеће сунчано огледало налази се у Лабораторији за сунчану енергију у Одејоу у Француској — велики број огледала постављен је тако да се зраци, одбијајући се, скупљају у једној јединој тачки. Тако добијена топлота може да достигне 3726 степени Целзијусових.

Свет коме све више прети енергетска криза решиће је, можда, баш захваљујући — огледалима.

М. И.

У славној дворани огледала у Версају одиграли су се многи историјски догађаји.

БИМ И БУМ

BABALU СТРИП

Инспектор ДЕН: Потера у АЛПИМА II део

ИНСПЕКТОР ДЕН И ЊЕГОВ ПОМОЋНИК СИМОНС ИМАЛИ СУ ЗАДАТАК ДА ЧУВАЈУ ЧУВЕНОГ НАУЧНИКА, ПРОФЕСОРА МЕТЈУА, КОЈИ ЈЕ РАДИО НА ВЕОМА ВАЖНОМ ОТКРИЋУ – САВЛАЂИВАЊУ ПРИТИСКА МОРА У ВЕЛИКИМ ДУБИНАМА...

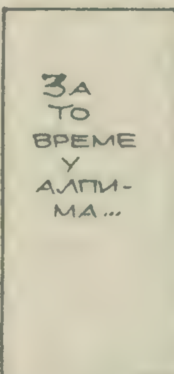

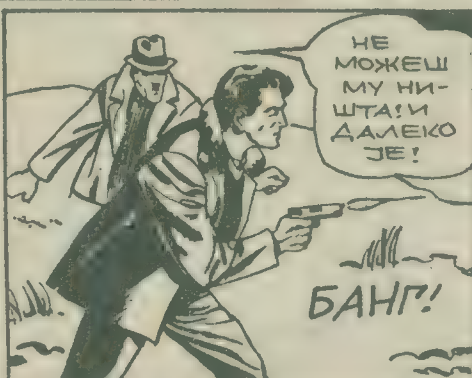

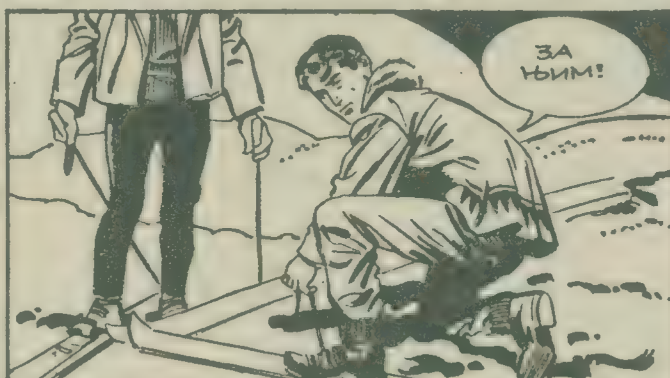

Инспектор ДЕН: Потера у Алпима

II део

Ден је открио злочинца...

Ево шта се догодило пошто је злочинац изазвао снежну лавину...

Али, ни Ден ни Симонс нису могли да претпоставе шта се догодило...

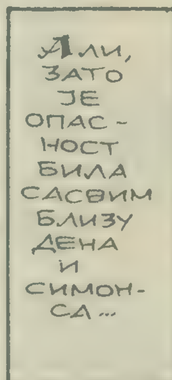

Инспектор ДЕН: Потера у Алпима

II део

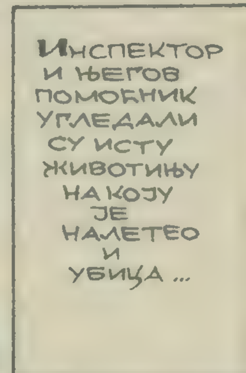

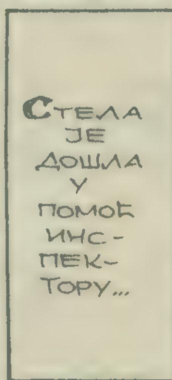

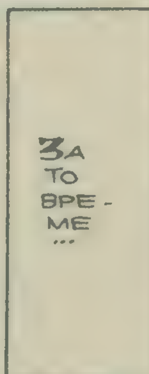

Инспектор ДЕН: Потера у АЛПИМА II део

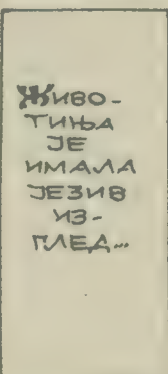

Инспектор ДЕН: Потера у АЛПИМА II део

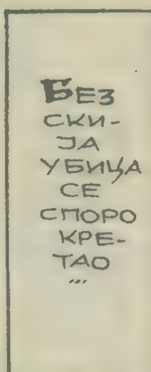

Инспектор ДЕН: Потера у АЛПИМА II део

Инспектор ДЕН: Потера у АЛПИМА II део

Инспектор се присетио последњих речи несрећног Стенлија...

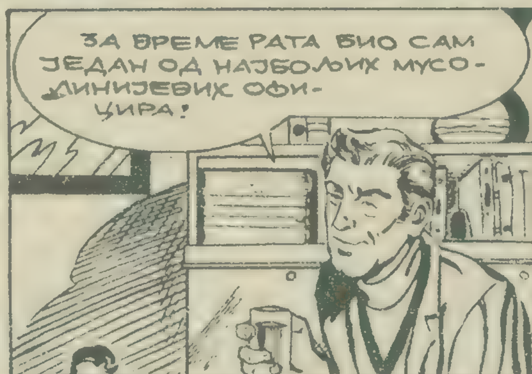

Ден није ни слутио шта се догађа у његовој брвнари...

Шпијун је био сигуран да ствар држи у својим рукама...

Инспектор ДЕН: Потера у Алпима

II део

ДЕНА ЈЕ ЗАИСТА ЧЕКАЛО ИЗНЕНАЂЕЊЕ...

МАЛО КАСНИЈЕ...

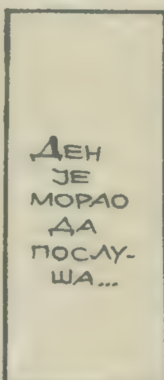

Инспектор ДЕН: Потера у АЛПИМА

II део

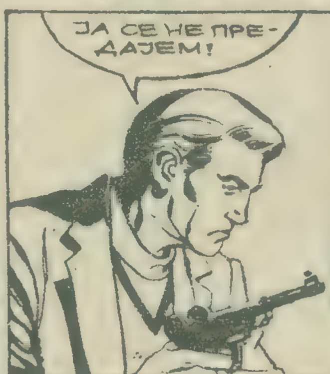

Инспектор ДЕН: Потера у АЛПИМА
II део

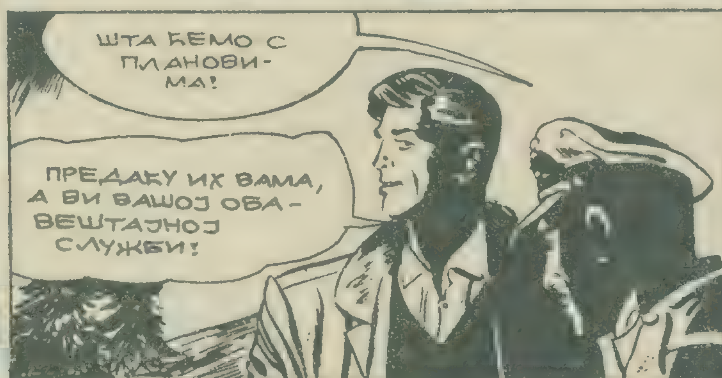

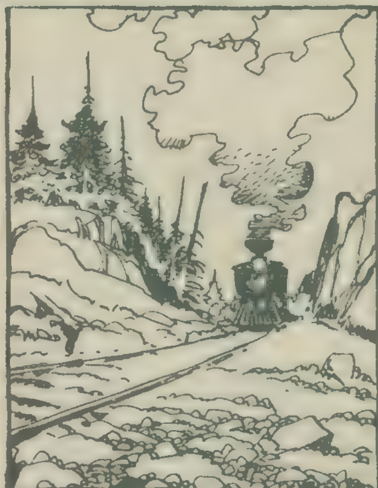

ПИНКЕРТОНОВИ ДЕТЕКТИВИ

ЛУКА МИРА

ОДЈЕКИВАЛО ЈЕ КЛОПАРАЊЕ ТОЧКОВА ПО ТРАЧНИЦАМА, СВАКИ ДАН ИСТИ РЕД ВОЖЊЕ И ИСТИ ПРЕДЕЛИ...

АЛИ, ОВО ИПАК НИЈЕ БИО ДАН КАО И СВАКИ ДРУГИ...

ТРАС!

ПИНКЕРТОНОВИ ДЕТЕКТИВИ

ЛУКА МИРА

„НАПАДНУТИ СМО И ПОТРЕБНА НАМ ЈЕ ПОМОЋ!"

КАДА СУ СЕ БАНДИТИ ПРИБЛИЖИЛИ, ЧЕКАЛО ИХ ЈЕ ИЗНЕНАЂЕЊЕ – ПИНКЕРТОНОВИ ЉУДИ КОЈИ СУ ЧУВАЛИ ВОЗ...

ПИНКЕРТОНОВИ ДЕТЕКТИВИ

ЛУКА МИРА

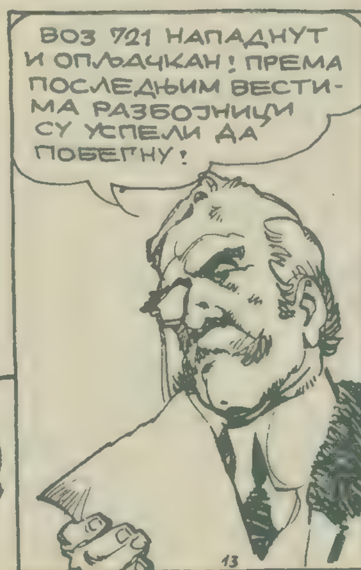

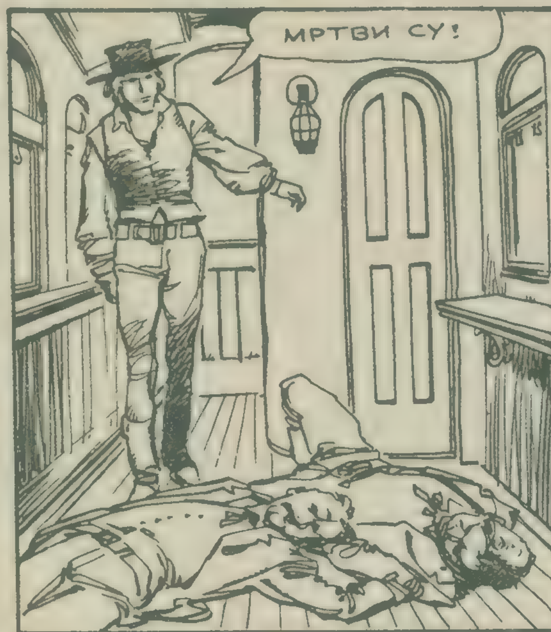

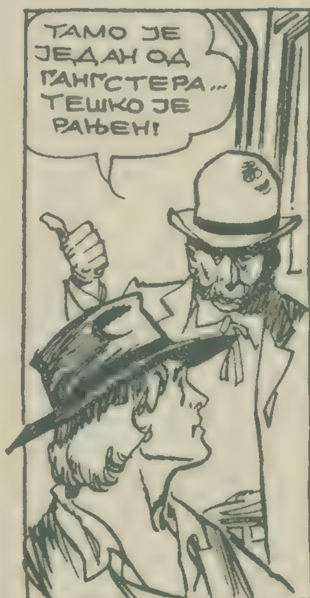

ПИНКЕРТОНОВИ ДЕТЕКТИВИ

ЛУКА МИРА

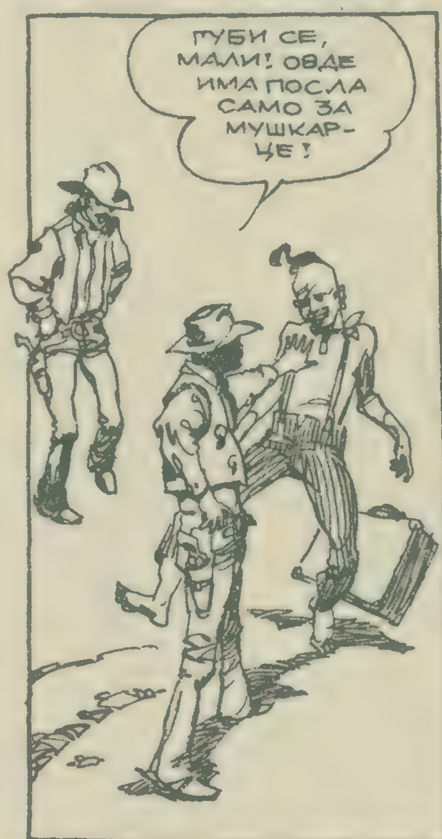

ПИНКЕРТОНОВИ ДЕТЕКТИВИ

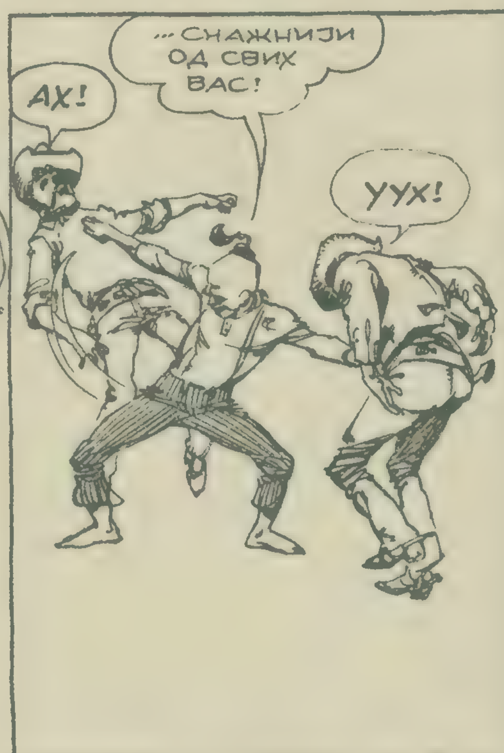
ЛУКА МИРА

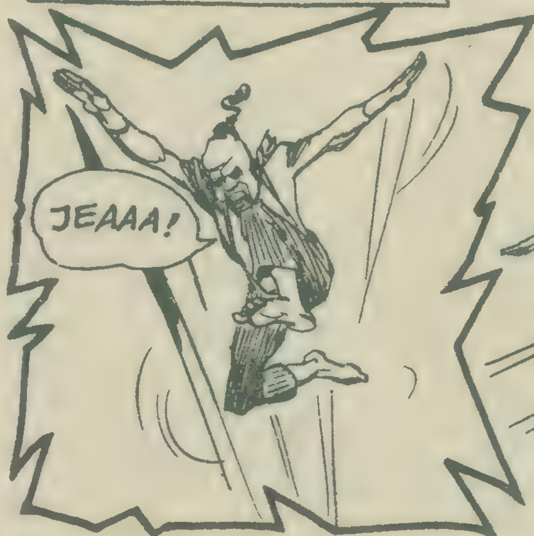

ПИНКЕРТОНОВИ ДЕТЕКТИВИ

ЛУКА МИРА

ПИНКЕРТОНОВИ ДЕТЕКТИВИ
ЛУКА МИРА

ПИНКЕРТОНОВИ ДЕТЕКТИВИ

ЛУКА МИРА

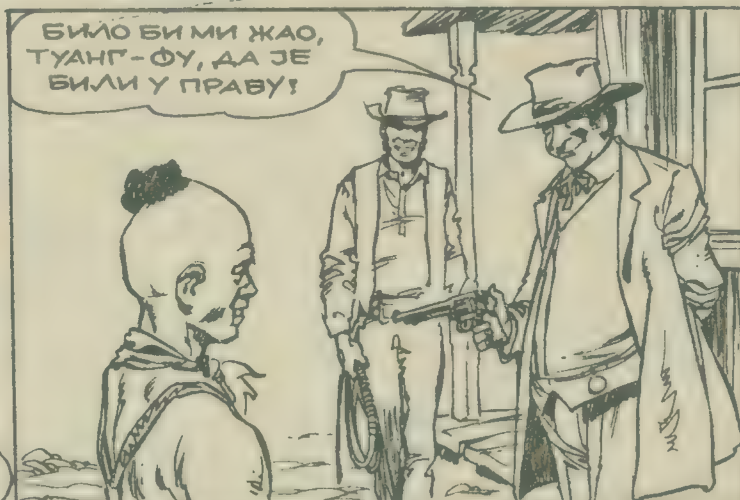

ПИНКЕРТОНОВИ ДЕТЕКТИВИ

ЛУКА МИРА

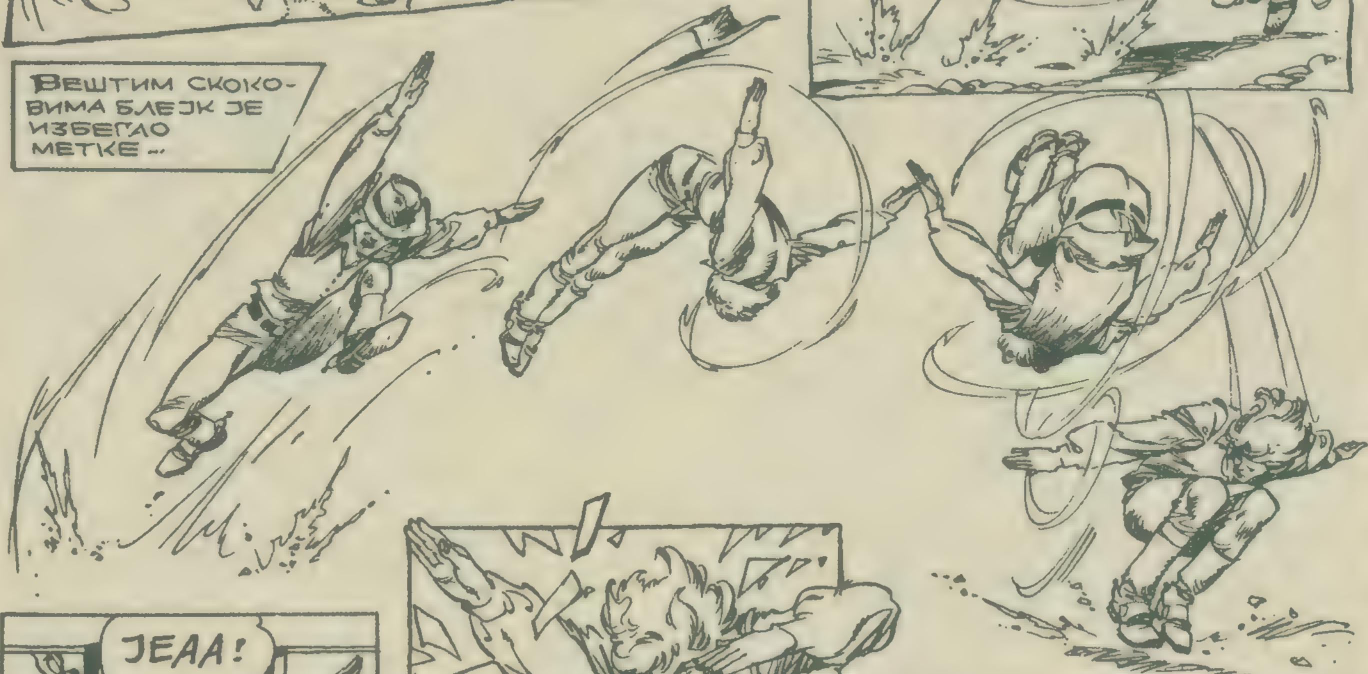
ПИНКЕРТОНОВИ ДЕТЕКТИВИ

ЛУКА МИРА

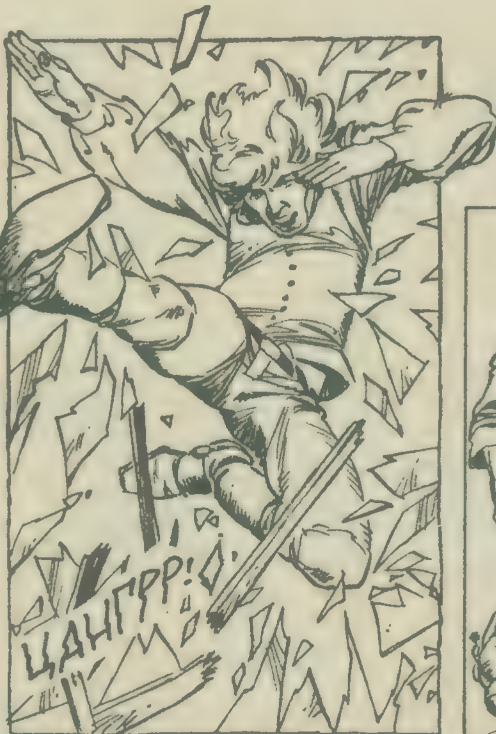

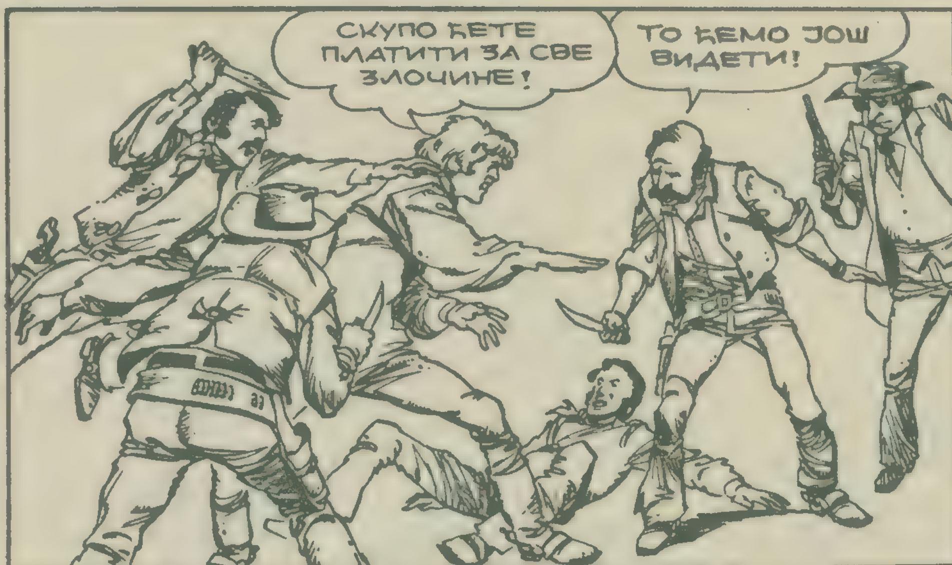

ПИНКЕРТОНОВИ ДЕТЕКТИВИ

ЛУКА МИРА

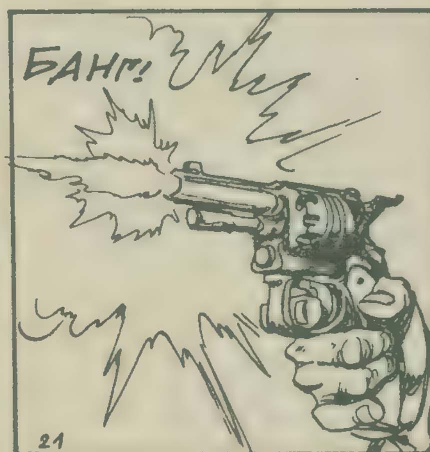

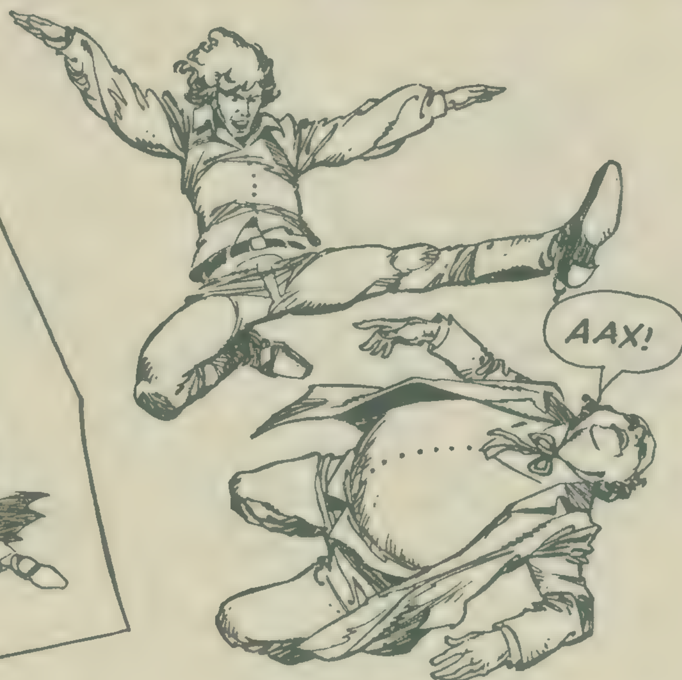

ПИНКЕРТОНОВИ ДЕТЕКТИВИ

ЛУКА МИРА

ОРТАЦИ: ИЗЛАЗ

МЉАЦ! МЉАЦ!

ШТА ТО РАДИШ, ЖИЛЕ? ЈЕДЕШ САКО!

ЈА ТИ, БРАТЕ, ВОЛИМ СВЕ ШТО ЈЕ КВАЛИТЕТНО! А, САКО ЈЕ ОД ЧИСТЕ ВУНЕ!

ПОЛАЗИ! ЗВАЛИ НАС У МИЛИЦИЈУ!

ДА! ПОТРЕБАН НАМ ЈЕ НОВ ИЗЛАЗ ЈЕР КАДЈЕ НЕКИ ХИТАН ПОЗИВ...

...И СВИ ПОЈУРИМО...

ТРАС!

...УВЕК ОВАКО ЗАВРШИМО!

МОЛИМ ВАС, НАПРАВИТЕ ИЗЛАЗ, САМО ДА НЕМА ДРВЕТА ИСПРЕД ЊЕГА!

ДА, ИНСПЕКТОРЕ!

ДРЖИ ОВО! ЧУО СИ, НЕ СМЕ ДА СЕ НАЂЕ ДРВО ИСПРЕД ИЗЛАЗА!

А, КУДА ЋЕШ ТИ? ДА ЧАВРЉАШ С ИНСПЕКТОРОМ?

ЕВО, ОВДЕ НЕМА ДРВЕТА!

БАНГ! ДАНГ! БАНГ! КЛАНГ!

ГОТОВ ЈЕ ИЗЛАЗ!

СЈАЈНО! ДА ГА ИСПРОБАМ!

ДУМ!

ПА, МИЛЕ ОНО НИЈЕ БИЛО ДРВО! НИШТА МИ НИСИ КАЗАО ЗА БАНДЕРЕ!

СМИРИТЕ СЕ, ИНСПЕКТОРЕ! СВЕ ЋЕ БИТИ У РЕДУ!

ЕВО, ОВДЕ ПОЧНИ ДА РУШИШ ЗИД!
САМО ДА РАДИМ! НЕ ПИТАШ МЕ ДА ЛИ САМ ГЛАДАН!

ВИДИ, МИЛЕ, КАКВЕ НЕОБИЧНЕ ЗЕБРЕ!
СЛОБОДНИ СМО! СЛОБОДНИ!

ИЗГЛЕДА ДА СУ У МОДИ ПРУГАСТА ОДЕЛА!

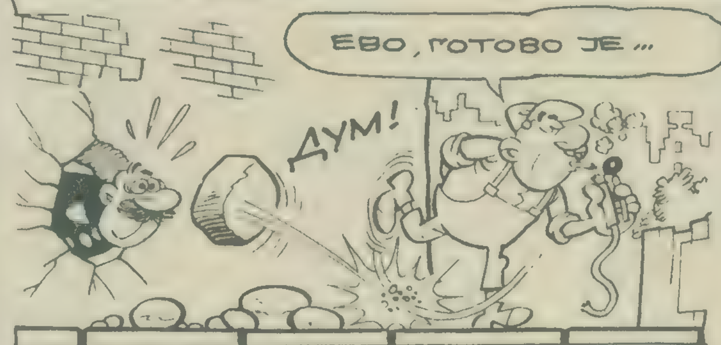

И ТО НА ВОДОРАВНЕ ПРУГЕ!

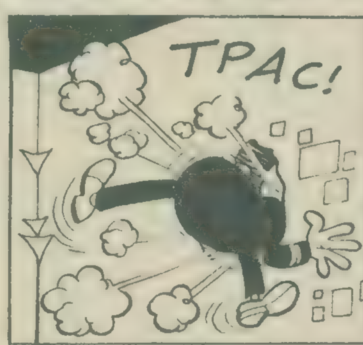

ВОДОРАВНЕ? НЕЕ!

ЗАТВОРЕНИЦИ! ПОБЕГЛИ СУ!

ГРР! ЗА ТИЛИ ЧАС ЋУ ИХ ПОХВАТАТИ!

ЗАПУШИ ТУ РУПУ ДОК СВИ ЗАТВОРЕНИЦИ НИСУ ПОБЕГ-ЛИ!
ДООБРО!

ЕВО, ГОТОВО ЈЕ...
ДУМ!

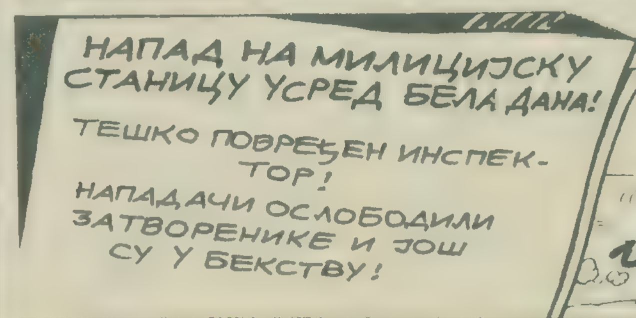

ТРАС!

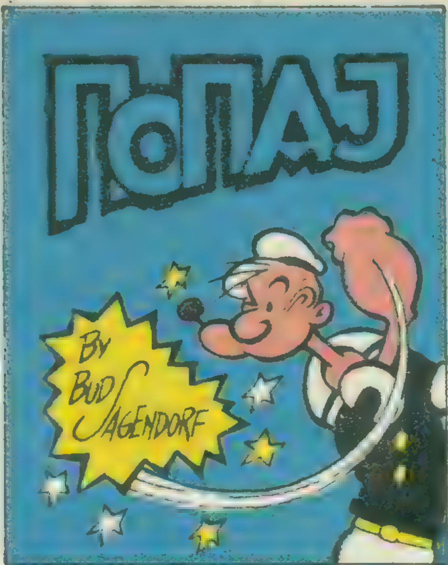

САД МАЛО ЦЕМЕНТА...
ПЉУС!

ДА СКИНЕМ ОНО ШТО ШТРЧИ...

ГЛЕ КАКВУ САМ ШАРУ НАПРАВИО! ЛИЧИ НА ТУ-ЛААНА!

НАПАД НА МИЛИЦИЈСКУ СТАНИЦУ УСРЕД БЕЛА ДАНА!
ТЕШКО ПОВРЕЂЕН ИНСПЕК-ТОР!
НАПАДАЧИ ОСЛОБОДИЛИ ЗАТВОРЕНИКЕ И ЈОШ СУ У БЕКСТВУ!

САМО ДА МИ ПАДНЕШ ШАКА!
НЕ ВИЧИ ТОЛИКО! ШТА ЋЕ ЉУДИ ДА МИС-ЛЕ О НАМА?

ПОПАЈ
By Bud Sagendorf

УРА! ДАНАС НЕМА ШКОЛЕ!
СЛОБОДАН САМ К'О 'ТИЦА НА ГРАНИ!

КИЋО!
КИЋО!

ГДЕ ЈЕ ТО ДЕРЛЕ? ТРЕБА ДА ПОДШИША ТРАВУ!
ТО ШТО НЕМА ШКОЛЕ НИЈЕ РАЗЛОГ ДА МИ НЕ ОДЕ У ТРГОВИНУ ПО ШЕЋЕР!

ГДЕ ЈЕ КИЋА? ТРЕБА ДА МИ ОЧИСТИ ЈЕДНО ДВЕ КИЛЕ РИБА!
И ЈА ГА ТРАЖИМ!

ДРАГИ, МОЖЕ ЛИ КИЋА ДА МИ ОКРЕЧИ ШУПУ?
МОГ'О БИ... АКО МИ БУДЕМО МОГЛИ ДА ГА НАЂЕМО!

САД ЈЕ, ВАЉДА, ПУТ СЛОБОДАН!

ИЗЕМ ТИ ТАКАВ СЛОБОДАН ДАН КАД ГА ПРЕЧУЧИШ ИСПОД САНДУКА!
Bud Sagendorf 7 3-5

ЈУНАШТВО, ПРАВДА И ПРАВО

КАД ВОЈУЈЕ СЕРДАР ЈОЛЕ

ГОТОВО ПЕДЕСЕТ ГОДИНА БИО ЈЕ ДОГЛАВНИК И САВЕТНИК ВЛАДИКЕ ПЕТРА II ЊЕГОША, КЊАЗА ДАНИЛА И КЊАЗА НИКОЛЕ, ЖИВА ИСТОРИЈА ЦРНЕ ГОРЕ.

Сердар Јоле Пилетић (1814—1900)

Брда пиперска наткрилили лелек, дуг и промукао. Мала чета враћала се из још једног љутог окршаја са Турцима. Колона уморних ратника споро је корачала под теретом носила са мртвим и рањеним саплеменицима. Овог пута се Турци не дадоше лако надвладати — би мртвих и с једне и с друге стране. Истина, на крају су побегли, али опет...

Пред првим кућама села Завале групе са носилима се одвојише: пођоше огњиштима оних које су носили, праћени поворкама у црно завијених жена. Зашкрипаше двери и на кући Илије Пилетића. Прихвати домаћин на недра главу мртвог најстаријег сина. Нешто попут муклог ридања за тренутак се оте Илији.

Одједном, пресече га плач новорођенчета. У углу простране, и једине собе окупише се жене. И узмуваше се. Илија занеме. Његова Ђевана донела је на свет још једног, седмог ратника Гори Црној и племену пиперском — будућег војводу и сердара црногорског Јолу Пилетића.

Беше то оне 1814. године кад се велике силе Бечким конгресом поиграше слободом малих народа.

НОЖЕМ НА ТОП

У малој, са свих страна оружјем притиснутој Црној Гори даноноћно се водила беспоштедна битка за опстанак. Столећима је цела земља била један велики ратни логор.

У тој и таквој Црној Гори сердар Јоле Пилетић је педесет година био доглавник и саветник владике Петра II Његоша, књаза Данила и књаза (краља) Николе. Како га назваше историчари, жива историја Црне Горе, човек који је обележио читаву једну епоху.

●●●●●●●●●●●●●

А САБЉА ЈЕ СЕРДАР ЈОЛЕ!

Народна песма забележила је и последње тренутке сердара Јола Пилетића у Црној Гори:

„Што си сјетан, сердар Јоле?
Невоља је, господару!
Докле Јоле млад бијаше
Цефердар му циктијаше!
Сад је Јоле остарио
Мегдана се оставио
А књаз Јола омрзнуо!
Дај ми сабљу, сердар Јоле!
Ево сабље, господару,
А сабља је сердар Јоле!

●●●●●●●●●●●●●

Није било већег окршаја на камену црногорском од лета 1836. до 1879. а да Јоле, на челу пиперског племена, није учествовао. Ређали су се Грахово, Вучји До, Муратовица, Бишина, ослобађање Никшића, Спужа, Подгорице, Улциња...

Одлучујућа битка у црногорско-турском рату 1876—78. водила се на Вучјем Долу 28. јула 1876. године. Бројчано надмоћнији и уз то подржани јаком артиљеријском ватром, Турци су, под командом Муктар-паше, напредовали од Билеће. Развила се огорчена борба. У једном тренутку, потпомогнути појачањем, Турци су успели да заузму важно стратешко место Ковчег. Запретила је опасност да црногорска војска, као и непосредно пре тога на Бишини, претрпи неуспех.

Времена за оклевање није било. Десно крило црногорске војске, под заповедништвом сердара Јоле Пилетића, кренуло је на јуриш голим ножевима, упркос убитачној паљби турске артиљерије. Није много прошло и Ковчег је постао турски лес: ликвидирана је турска артиљеријска посада и заплењени топови. Страдао је и Селим-паша. Међутим, одред Јоле Пилетића није ту стао. Кренули су за главнином турске војске и ускоро је заробљен читав батаљон и ухваћен Осман-паша. Сутрадан су се Турци, који су имали 400 погинулих и рањених, повукли према Требињу. Победа Црногораца била је потпуна. И то, како говоре хроничари оног времена, понајвише захваљујући сердару Јоли Пилетићу.

А и кад се повлачио пред надмоћнијим непријатељем, сердар Пилетић је задавао много јада Турцима. Године 1862. у долини реке Зете Абди-паша је, да би пробио црногорски борбени распоред, убацио све своје снаге. Повијали су се редови бранилаца. Изгледало је да је само питање часа кад ће поклекнути. Не двоумећи се, пиперски батаљон са сердаром Пилетићем прегазио је, а већим делом препливао, хладну реку и напао Турке са леђа. Изненађен, непријатељ се ускомешао а онда, притиснут и фронтално одредима војводе Мирка Петровића, од нападача постао бегунац.

ОСТАРЕЛИ ИЗГНАНИК

Поштован као јунак, сердар Јоле Пилетић се често налазио на големим мукама. Требало је бранити своје име по оружју, и од самих Црногораца.

Једном приликом, тек што га Бјелопавлићи и Пипери и званично прогласише за свог највећег јунака, наиђе Јоле поред куће извесног Рашка Радова. Младић, сујетан на признања јунаку, пожеле да буде храбрији од најхрабријег. Нађе се Јоле на муци — шта сад? Испред њега стоји младић жељан славе: ако узмакне — шта ће рећи људи, ако се пак маши оружја — страдаће једна црногорска глава, а њих је и овако мало. Стоји момчић, не узмиче, изазива.

Преломи се нешто у гласовитом јунаку, приђе Рашку, потапша га по рамену и рече да му признаје да је бољи јунак и да то, ако хоће, може рећи читавом свом племену. И пође својим путем.

Није се Јоле борио само на бојном пољу, ратовао је он и на судским споровима међу саплеменицима. И, по правилу, био врховни арбитар у доношењу пресуда. Како кажу списи старостави, помогао је и знаменитом правнику Валтазару Богишићу да, у време кад је овај радио на Општем имовинском законику за Књажевину Црну Гору, дође до врло драгоцених података о обичајном праву народа црногорског.

Самовоља и апсолутизам књаза, доцније краља Николе све више су погађали слободољубиву мисао Црне Горе. Заједно са побратимом и рођаком Марком Миљановићем, војводом Пеком Павловићем и другим истакнутим личностима сердар Јоле Пилетић чини опозицију која се жестоко опирала властодршцу Николи. Јоле се, између осталог, није либио да моћном владару скреће у лице оно што мисли.

Једном приликом, желећи и буквално да прикаже надмоћ своје силе и тираније, књаз на скупу главара погледа у небо и смешећи се упита окупљене да ли види оног дивног орла. Наравно, њему није било ни трага, али, ипак, сви потврдише да је заиста велик и посебан. Једино се Јоле насмејао и одмахнуо главом на запрепашћење присутних.

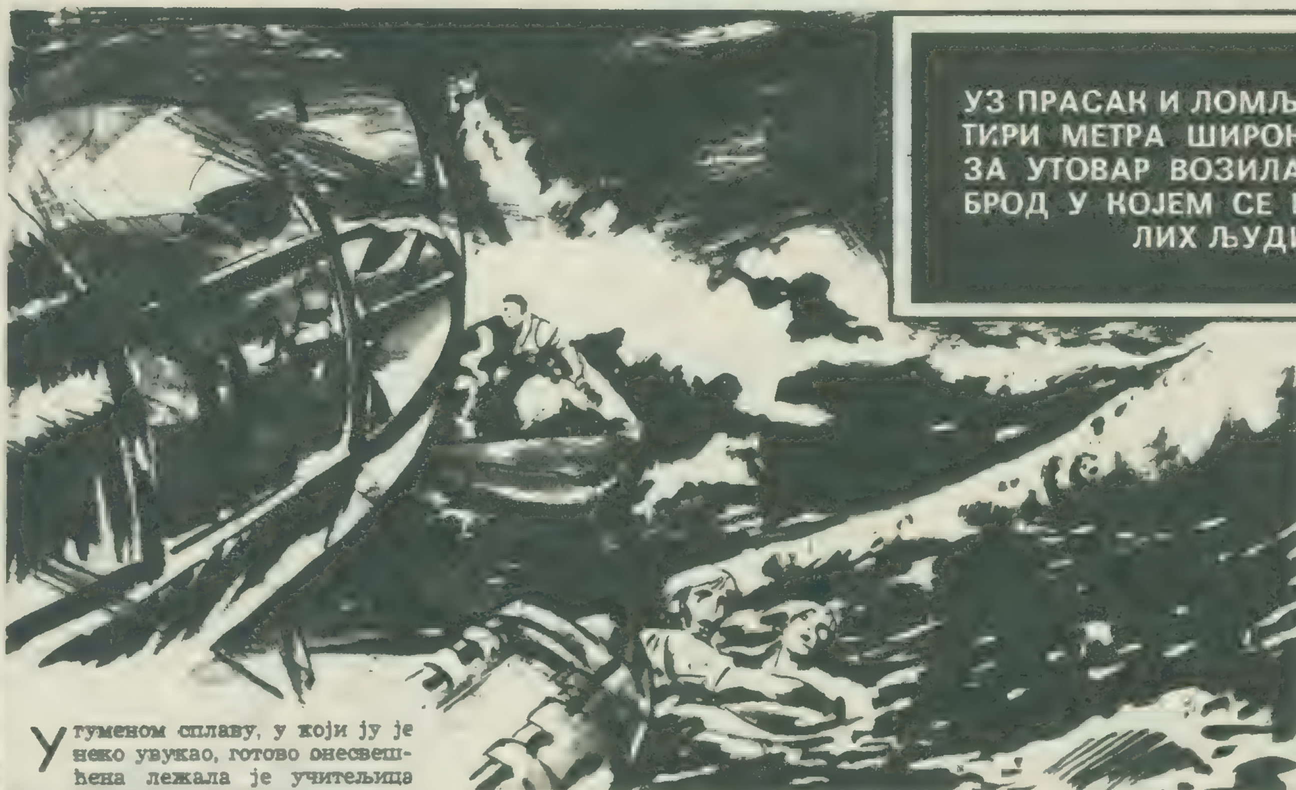
Стални сукоби са књазом, приморали су поносног ратника да под старе дане, 1879. године, емигрира са породицом у Ниш где и умире 1900. године.

Народ га није заборавио.

П. Милатовић

ОВДЕ САМ, УЧИТЕЉИЦЕ!

УЗ ПРАСАК И ЛОМЉАВУ, ИСТРГНУТА СУ ЧЕТИРИ МЕТРА ШИРОКА ВРАТА ПРОСТОРИЈЕ ЗА УТОВАР ВОЗИЛА. ВОДА ЈЕ ГРУНУЛА У БРОД У КОЈЕМ СЕ НАЛАЗИЛО 112 ОДРАСЛИХ ЉУДИ И 32 ДЕТЕТА.

У гуменом сплаву, у који ју је неко увукао, готово онесвешћена лежала је учитељица Елен Торндал. Осећала је да је снага постепено напушта, док је, без даха и исцрпљена, покушавала да подигне главу да јој вода не би улазила у уста. Ипак, и у тим страшним тренуцима није могла а да се не диви држању седамнаесторице бродоломника који су у малом гуменом сплаву делили њену судбину. Били су то људи из Данске, Енглеске, Немачке, Француске, Аустралије... али језичка баријера као да није постојала. Тако је Аустралијанац Томсон певушио успаванке на свом језику петогодишњој Францускињи, која је, одвојена од родитеља, мирно спавала, главе положене на уздигнути део сплава...

А шта ли је са мојим ђацима? Да ли су живи? Како ћу њиховим родитељима да се појавим на очи? — очајавала је Елен Торндал, осећајући како полако губи свест. Изненада, изнад своје главе зачула је снажно зујање... Једва је отворила очи и погледала навише. Помислила је да јој се причињава: из хеликоптера који је лебдео у ваздуху низ челично уже спуштао се један човек. Међутим, управо када је првом унесрећенику покушао да дотури појас за спасавање, сплав се заљуљао и овај је пао у воду. Спасилац ни тренутка није оклевао: откачио се са челичног ужета и скочио за њим у воду. А онда су их заједно извукли до летелице. И тако редом, свих седамнаест бродоломника са тог сплава.

НАЈТЕЖА ОДЛУКА

Ујутро 7. септембра 1966. године исправио је из норвешке луке Кристијансанд брод „Скагерак", да би кроз узбуркано Северно море доспео у Хиртсхалс, у Данској. Био је то уобичајени пут којим је овај потпуно нов брод, дуг 87 метара и са пет палуба, пловио три пута недељно.

Изненада, око 11 часова, море као да је подивљало. Не слутећи најгоре, капетан Стејн Двергснес је ипак одлучио да не мења руту и да брод настави према Данској. Али, око поднева, један џиновски талас ударио је у задњи део брода: уз прасак и ломљаву истргнута су четири метра широка врата просторије за утовар возила, тако да је на том месту зјапио отвор. Вода је грунула унутра, испретурала возила и преплавила машински простор. За неколико минута „Скагерак", са 144 особе, међу којим је било 32 детета, почео је да тоне.

Изгледало је да је катастрофа неизбежна. Истог тренутка започела је велика акција спасавања бродоломника — помоћу хеликоптера. Педесет петогодишњи капетан Двергснес мирно је и промишљено учинио оно што га је за такав случај научило дугогодишње пловљење морима: одмах је у етар послао СОС позив за помоћ и одредио тачну позицију брода који је тонуо. А затим је, пошто се „Скагерак" све више нагињао, наредио да се сви путници окупе на горњој, највишој палуби. Тада је донео и најтежу одлуку: он и још неколико одабраних чланова посаде остаће на броду, а сви остали треба да га напусте. Друга могућност и није постојала, јер десет аутомобила, седам камиона до врха натоварених робом и три контејнера од по 10 тона сваког тренутка могли су да се превале на једну страну и тако преврну брод.

ЕКСКУРЗИЈА У ТАЛАСИМА

Посада коју је сачињавало 46 људи помогла је путницима да навуку наранџасте напумпане прснике за пливање. А затим су са уздигнуте стране брода спуштена у воду три чамца за спасавање, као и 32 округла гумена сплава: свако од ових „острва за спасавање" могло је да прими по 20 људи.

До тада није било панике, али је у том тренутку настао прави дар-мар. Сплавови су се преврtали, а људе су поклапали високи таласи. У општем метежу растављене су жене од мужева и деца од родитеља...

Елен Торндал, средовечна учитељица из Раск Молеа у Данској, налазила се на екскурзији са целим својим разредом од 28 ученика, све дванаестогодишњаци. Шта ли ће бити са њима? — питала се ужаснута када је са окрвављеним рукама и главом склизнула низ косу палубу брода и пала у море.

ИЗМЕЂУ ВОДЕНИХ БРДА

Ускоро су се на небу појавили први хеликоптери које је 722. ешалон Краљевског данског ваздухопловства стално држао у приправности, у случају да се на мору догоди несрећа. Млади пилот Келд Вилумсен гледао је престрављен доле на „Скагерак" који се потпуно нагнуо на страну, док су се свуда око брода људи час појављивали, час нестајали у високим таласима. Пажљиво је спуштао летелицу према једном гуменом сплаву, препуном жена и деце. Лебдео је девет метара изнад воде, на висини са које је обично предузимао спасавање. Али, један талас ударио је о ветробран летелице, па је Келд одмах одлучио да хеликоптер подигне за десет метара. При оваквом невремену није могао да спусти човека на челичном ужету.

Келд је покушао спасавање са висине од 23 метра: на ужету је спустио појас надајући се да ће жене, доле у чамцу саме пронаћи начин на који да га дохвате. али, убрзо се предомислио: страховао је да ће успаничене жене ризиковати своје животе да би спасле децу. Зато је одлучио да летелицу спусти између покретних брегова од таласа. Био је то превише смео подухват, јер је морао нагло да смањи висину, подигне бродоломника, а затим да се стреловито успне на висину од 20 метара. Међутим, показало се да је овај начин веома ефикасан: посада из хеликоптера U-279 ускоро је успела да спасе четири жене и четворо деце.

Тада је пилот Келд угледао кроз вихоре водене прашине два брода удаљена око пет морских миља који су, вероватно, кренули у помоћ, али је било очигледно да се налазе на погрешном курсу. Келд је долетео до њих, направио неколико кругова изнад њихових палуба, а затим опет кренуо према „Скагераку", показујући им где се налази брод који је тонуо.

СВЕ НА КОЦКУ

Стигла су још четири данска хеликоптера, али пилот Келд је упозорио њихове посаде да је при тако страшном невремену опасно слати спасиоце на челичној ужади. „Само у случају нужде ставити живот на коцку", наредио је.

Тек што је то изговорио, тачно испод његове летелице један дечак је са сплава пао у воду. Неки човек је за њим скочио и зграбио га, али је изгледало да ће обојица нестати у таласима, у самртном загрљају.

— Одмах доле! — наредио је Келд најбољем спасиоцу, нареднику Расмусену.

Три пута је Расмусен промашио. Четвртог пута је успео.

★★★

Око четири сата по подне наредног дана спасено је свих 144 бродоломника. Само је један стари Норвежанин умро од инфаркта у хеликоптеру, на путу за болницу, у градићу Фредериксхавну.

Неколико дана касније приређено је велико славље у данском градићу Раск Молеу: ту је пред окупљеним родитељима, стара учитељица Елен Торндал, са сузама у очима, прозвала све своје ученике. И свих 28 пута различити гласићи су јој одговорили: „Овде сам, учитељице".

Б. Ј.

играчке mehanotehnika

Попуните наруџбеницу и поштар ће вам донети играчку коју ћете исплатити приликом пријема

Арт. С-013 КОМБИНАЦИЈЕ МЕХАНОТЕХНИКЕ 1 Цена 199,00

Комбиноване играчке МЕХАНОТЕХНИКЕ — играчке, које расту са нама
Нове гарнитуре играчака су по свом саставу у новом паковању и омогућавају појединачну куповину.
Зато вам представљамо основу гарнитура МЕХАНО 1 која има два паковања основних елемената са прибором и каталогом за комплетан програм МЕХАНО 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, PL1, PL2, TR1, TR2. Укупно вам предлажемо 11 различитих гарнитура.
Гарнитуре од 2 до 7 се по својој намени допуњују. Гарнитуре PL 1, PL 2, TR 1, TR 2 служе за израду конструкција по сопственој замисли. Те гарнитуре ћемо вам приказати у наредним огласима.

Арт. Е-182 ЕЛЕКТРОПИОНИР Цена 180,00

Арт. С-340 ВАТРОГАСНИ АУТО СА ПОГОНОМ Цена 358,30

ВАТРОГАСНИ АУТО СА ПОГОНОМ

- комби »мерцедес« са пет врата и плавим ватрогасним светлом са стране
- два електро-мотора (за погон и управљање)
- командна ручица са воланом, дугметом за вожњу напред-назад и простором за две батерије од 1,5 волти
- богата ватрогасна опрема: мердевине, лопате, саобраћајни знаци и још много другог прибора
- из амбалаже можете лако да изрежете осталу додатну опрему.

Адреса:
МЕХАНОТЕХНИКА — Поље 9
66310 ИЗОЛА

Арт. Е-029 ТЕЛЕФОН HOLLY HOBIE
Цена 166,90

НАРУЏБЕНИЦА

Неопозиво наручујем играчке МЕХАНОТЕХНИКА Изола

број играчке ________________

Цена играчке ____________ коју ћу да платим поштару приликом пријема пакета

____
Име и презиме

____
улица и кућни број

________________ ________________
Број поште Место

____
Потпис стараоца

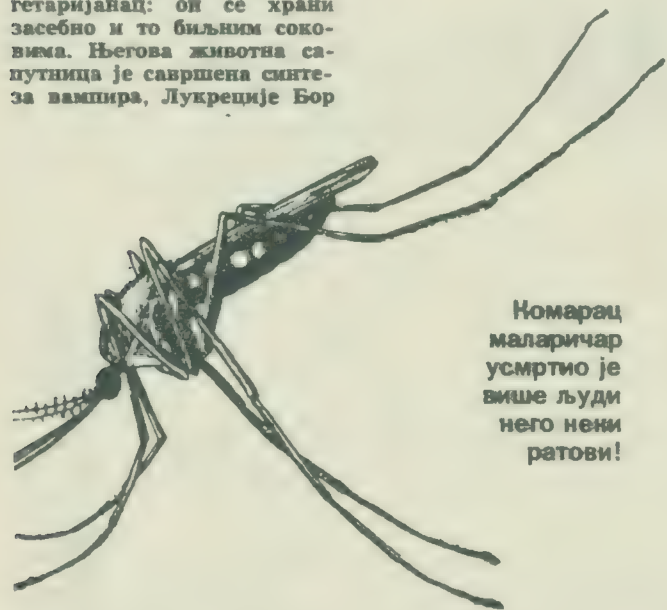
ПИШИТЕ ЧИТКО И ШТАМПАНИМ СЛОВИМА

КОМАРАЦ ЈАЧИ ОД АВИОНА

САМО ИЗ ЈЕДНОГ НЕМАРНО БАЧЕНОГ ТЕТРАПАКА ИЛИ КОНЗЕРВЕ НАПУЊЕНЕ ВОДОМ ЗА НЕКОЛИКО ДАНА ИЗЛЕЖЕ СЕ ЧАК 5 000 КРВОПИЈА, НЕНАДМАШНИХ ПРЕНОСНИКА БОЛЕСТИ.

Сви који га ближе и боље познају једногласно тврде: то је право чудовиште које ће учинити све само да се — напије крви. Током целе историје човечанства ова крвопија је људима нанела више зла и недаћа, сејући свуда око себе болести и смрт, него неки ратови.

Али, било би погрешно оптужити и њу и њега. Јер, код комараца крвљу се храни само женка, најгори од свих „лепших полова“ у непрегледном царству инсеката. Њен „супруг“ је заиста мирољубив и прави вегетаријанац: он се храни засебно и то биљним соковима. Његова животна сапутница је савршена синтеза вампира, Лукреције Борџије и Дракуле, којој, иако живи свега неколико дана и за то време обедује највише два пута, крви никад није довољно. А природа се побринула да баш комарац, односно „комарица“ буде савршена за — преношење великог броја опаких болести.

Комарац маларичар усмртио је више људи него неки ратови!

Загонетка дугачка сантиметар

Све до после другог светског рата, а у неким крајевима света и данас, нашом планетом, од Арктика до Огњене земље и Аустралије, на свој начин владали су — комарци. Разорне епидемије, мучне маларије и неизлечиве жуте грознице, филиријазе, језиве болести кад нарочита врста црви изгриза месо још живог човека, енцефалитиса коња, денге и псеће филаријазе преношене су и шириле се преко сићушне сисаљке овог инсекта. Стотине хиљада људи је умирало, или још умире, у најгорим мукама. Војницима су комарци били тежи од непријатеља, путницима и становницима у угроженим областима највећа напаст.

И онда је велика недаћа натерала човека да се „дозове памети“. Научници су се бацили на посао и ниједна животиња није тако детаљно испитивана као комарац. Измишљани су отрови за неуништење крвопије и лекови за оболеле, али то је слабо помагало ...

Тад је, непосредно после другог светског рата, закључено да се комарац, односно његова женка, најбоље уништава — уништавањем вода. Свет је, најзад, колико-толико, одахнуо. Маларија је постала све ређа, (код нас је одавно сасвим искорењена), друге болести исто тако.

Човек се данас може похвалити да је готово успео да победи комарца, и то оне најопасније врсте. А то је, колико-толико, једина победа у вишефронталном рату против стотине и стотине врста штетних инсеката.

Међутим, неки комарци су преживели, прилагодили се новим условима живота, постали имуни на отрове и — наставили да нам сишу крв. Данас је цео свет велико ратиште, а циљ уништења је велик око сантиметар: комарац, обични и свима знани „домаћи“ комарац са звучним научним именом Culex pipiens.

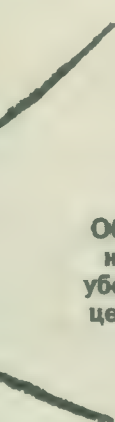
Могу ли они без крви

Иако су исушене многе мочваре и баре, комарци су се једноставно преселили у влажне подруме, канализацију и олуке, прилагодили се новим, савременијим условима живота, опсели солитере и наставили да боду. Према томе, иако су болести које преносе ови инсекти све ређе, цео свет се и даље чеше.

— Само у једној тегли напуњеној водом или празном тетрапаку од јогурта баченом на кишу за кратко време може да се развије 5000 комараца! — каже др Анка Сиутар, стручњак одељења за паразитологију у београдском Заводу за здравствену заштиту, која већ преко две и по деценије проучава комарце — **Према томе, за легла ових инсеката, који и поред искорењене маларије, и даље нису безазлени, у — многоме је крив човек.**

Научници су утврдили да су комарци велика и врло разграната породица: има их око две хиљаде врста, међусобно различитих и по изгледу, величини, начину живота и исхране.

Обичан, »домаћи« комарац од чијег убода се још чеше цело човечанство.

Погрешно је мишљење да све ове врсте комараца не могу да живе без крви. Напротив, већина их је сасвим мирољубива, али је она мањина својим сисаљкама обезбедила да ови инсекти буду на злу гласу, и то сасвим оправдано.

Од комараца који живе у нашем поднебљу — а оно им врло одговара — за човека су најважније две врсте које је лако познати већ по изгледу. То је обични, већ споменути комарац, с разним варијететима што зависи од околине где живи, и — маларичар.

Први стоји равно, паралелно с подлогом. А овај други, озлоглашени, којег код нас готово више нема, увек је нагнут с главом према доле. Хране се искључиво крвљу.

Тестера под микроскопом

Иако траје релативно кратко, свега неколико дана, развој комарца је врло сложен.

Женка положи јаја најчешће на површину воде, мада их многе врсте одлажу на места где ће све течности, неопходне за развој комараца, бити касније, кад дођу кише или поплаве. Под утицајем топлоте и влаге, а код неких врста чак и хладноће, из јаја се развија прелазни облик — ларва. То су сићушне и живахне јединке које у овом облику живе само неколико дана после чега постају комарци. Мужјаци одмах почињу да сишу биљни сок, а женке крв.

Али, природа као да је према мужјацима била врло немилосрдна „програмирајући“ женку за сисање крви. Наиме, већ после оплођења, јачи пол умире и тако завршава свој живот дуг свега неколико дана. А женке?

С јајима у телу, гоњена материнским нагоном који је за нас тако крволочан, она брзо и непогрешиво проналази жртву да њеном крвљу нахрани будуће потомке. Ето, дакле, због чега нас комарци тако немилосрдно уједају.

Природа је ову необичну мајку обдарила заиста величанственом, савршеном сисаљком. Иако је врло танка, кроз њу крв несметано пролази јер се при убоду лучи и нарочита течност која спречава грушање за комарце неопходне хране. На горњој „вилици“ ове сисаљке, чији се застрашујући тестерасти облик види тек под јаком лупом или микроскопом, налазе се до 22 оштра зуба који једноставно цепају нашу кожу!

Мада у току свог живота само једном, највише два-три пута обедује наше крви, комарац као да постоји само због тог да досађује и — преноси болести. Јер, ако његова женка угризе болесног човека, а затим здравог, ланац болести, па чак и епидемије, већ је створен. Данас, кад код нас више нема маларије, комарци ипак погодују развоју неких болести. За већину људи његов ујед је болан и сврби, после чешања, нарочито прљавим рукама, стварају се ране и бацилима је отворен пут за улаз у наше тело.

Савремена одбрана против комараца данас је тешко замислива без авиона и специјалних отрова „малатион“ и „неосол“. Међутим, рачуница показује да су комарци често моћнији и од авиона, а да од препарата од којих би требало да угину они — страдају пчеле. Неопходно је, дакле, исушити и уклонити сву непотребну воду, проветрити и осушити подруме и сва она места где ови инсекти полажу јаја.

Постоји и други начин: најљући непријатељ комарца је нарочита врста тропске рибе, гамбузија, која тамани његове ларве. Али, гамбузија се не може држати у оној тегли или тетрапаку нити у влажном подруму ...

И. Лончар

С. ЗОРКИЋ

Пионирска тројка

Мали јунаци великог рата

Приче о дечацима, синовима Револуције и Слободе

**У три књиге описани су узбудљиви доживљаји тројице пионира који беже из београдског логора. Чврсто верујући у победу, они дечачки смело и пркосно грабе путевима Слободе. У сваком тренутку они су јачи и од пушке, бајонета, хладноће, бомбардовања...
Све три књиге представљају дело изузетне вредности, дело на коме ће се учити младе генерације.
Књиге су штампане ћирилицом на формату 16x22 см а обогаћене су великим бројем илустрација. Корице су пластифициране у боји.**

ЦЕНА КОМПЛЕТА ОД ТРИ КЊИГЕ ЈЕ 120 ДИНАРА.

КЊИГЕ СЕ МОГУ КУПИТИ САМО ЗА ГОТОВО — ПОУЗЕЋЕМ (плаћање приликом преузимања књига од поште).
КУПЦИ ИЗ БЕОГРАДА књиге могу подићи у предузећу „ВУК КАРАЏИЋ", Краљевића Марка 9, сваког радног дана до 15 часова

Издавачко предузеће
„ВУК КАРАЏИЋ"
Београд,
Краљевића Марка 9

НАРУЏБЕНИЦА

Овим неопозиво купујем комплет од три књиге „ПИОНИРСКА ТРОЈКА" по цени од 120 дин за ГОТОВО — ПОУЗЕЋЕМ (плаћање приликом преузимања књига од поште) а по одбитку попуста од10%

Купац ______________________

Место и број поште ______________________

Адреса стана ______________________

EUROCREM®

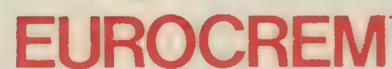
намазан на хлеб

MMMMMMMMMMMMMMMMM...

EUROCREM

ЈЕ ХРАНЉИВ,
УКУСАН, ЗДРАВ
ЈЕР САДРЖИ МЛЕКО,
ЛЕШНИК, КАКАО...

ЗА ГЕНЕРАЦИЈУ КОЈА РАСТЕ!

ХИТ-СТРАНА

ДАРТС — THE DARTS —

На поп-концерте публика не долази да би се слатко насмејала. Изузетак је само све популарнији састав ДАРТС састављен од врсних музичара и певача: Рите Реј, Крифа Фендера и Боба Фиша и звезде програма Дена Хегартија.

Публика ужива у музицирању састава и до суза се смеје певачу Дену Хегартију који у свом сребрним оделу изводи разне духовите гегове. За њега кажу да је мешавина Мартија Фелдмана и Џерија Луиса, само што је на сцени смешнији од обојице.

Састав је до сада снимио неколико плоча. Све су имале одличну проћу али се, ипак, највише очекује од последње, на којој је нумера „Побуна у ћелији блока бр. 9" (Riot ih Cell Block No. 9«) која ће, вероватно, постати и светски хит.

ЏЕНЕЗИС — GENESIS —

Група ЏЕНЕЗИС налази се на великој турнеји која је почела крајем марта у Сједињеним Америчким Државама. Састав ће искористити турнеју да би промовисао своју најновију ЛП плочу „И тада их је било троје" »And Then There Were Three«). У жељи да се на турнеји представе публици у што бољем издању, састав је појачан двојицом врсних музичара. То су бубњар Честер Томсон, који је и некада свирао у групи, и Дерил Стјурмер који свира соло и бас-гитару. Преостала тројица у групи су стари чланови: Мајкл Рутерфорд, Фил Колинс и Тони Бенкс.

БЕОГРАДСКО ПРОЛЕЋЕ

За фестивал Београдско пролеће 78 може се с пуном одговорношћу тврдити да је успео и да овакву програмску политику треба и даље задржати. Јер било је крајње време да један од најстаријих и најреномиранијих фестивала код нас, после неколико година пуних криза, поново постане оно што се од њега очекује.

Мада је у почетку постојала бојазан да ће седмодневни програм заморити чак и најупорније, сада слободно можемо рећи да је својом разноврсношћу (дечје песме, шансона, поп-музика, евергрин мелодије, џез и забавна музика) задовољио све укусе. Ипак из богатог програмског садржаја који су нам организатори Пролећа понудили ове године

издвојићемо неколико концерата. Већ по традицији радо слушани и виђени гости у нашем главном граду били су и овог пута Арсен Дедић и Ибрица Јусић који су имали своје солистичке наступе. Ништа мање интересовање није владало ни за вече шансона, док је завршна манифестација, у којој су узели учешће познати певачи забавне музике, оправдала очекивања. Овде треба поменути и програм под називом „Поздрав пролећу" који је одржан пред више од четири хиљаде посетилаца у Студентском граду „Вељко Влаховић". Публици су се представили млади стваоаоци (песници, рецитатори, чланови Радничког културно-уметничког друштва Индустрије машина и трактора и поп-музичари. Највише аплауза добили су, како се и очекивало, чланови групе РАНИ МРАЗ, а за њима нису много заостали ни дуо СУСРЕТ и група ЗЕБРА.

ДЕЈВИД БОУВИ — DAVID BOWIE —

Концертом у Бечу одржаном 22. овог месеца завршена је још једна успешна турнеја **Дејвида Боувија.** Овом турнејом популарни поп-стар још једном је доказао да је прави уметник и да има невероватно осећање за свет око себе. Дејвид изванредно свира саксофон, гитару и инструменте са клавијатуром, а такође добро компонује и пише текстове. Међутим, музика није једина Дејвидова преокупација. Поред писања, овај тридесет једногодишњи уметник бави се и сликарством, а у последње време и филмом. Осим неколико мањих улога, Дејвид је остварио и две главне, и то у филму „Човек који је пао на земљу" и недавно у „Жиголу". У овом остварењу редитеља Дејвида Хемингса, нама познатог као главног јунака филма „Блоу ап", Боувијеви партнери су Ким Новак, Марлена Дитрих, Курт Јиргенс, Марија Шел и Сидни Ром. Дејвид тумачи лик пруског војника из времена првог светског рата. У војничкој униформи стиже на француски фронт када је рат већ био при крају и одмах пада у заробљеништво. Када се вратио кући наилази на потпуно измењен Берлин. Осећа се изгубљен и у живот га враћа сусрет са једном зрелом женом која га осваја својим шармом. Касније, под утицајем једне старе баронице, постаје жиголо да би свој живот трагично окончао: гине у уличним демонстрацијама у које је сасвим случајно упао.

ПЕСМА НЕДЕЉЕ: ЉУЉАЈ МЕ НЕЖНО

Музика: Оливер Мандић
Текст: Марина Туцаковић
Пева: Оливер Мандић

Ја сам ту и нисам неко чудо
Ти си ту и било би нам лудо
Љубав је наша врела и не зна шта је ред
Ми хладимо ледом чела
Једемо само мед

Испијен и уморан
Пред тобом сад стојим
И док ти блисташ
Ја се бојим, бојим . . .

Љуљај ме нежно
Љуљај ме фино и полако
Љуљај ме нежно
Ти знаш да је боље тако.

ОЛИВЕР МАНДИЋ

После дужег одсуствовања са београдске поп-сцене познати клавијатуриста и композитор Оливер Мандић изненадио је све поклонике добре рок-музике својим хит-синглом „Љуљај ме нежно“. Ласкаве оцене критике и добар пријем код публике још једном нам потврђују могућности и таленат овог младог музичара.

Оливер се први пут представља публици 1974. године, као вођа веома перспективне групе ОЛИВЕР. Касније покушава да сарађује са ПОП МАШИНОМ и YU групом али због својих обавеза у музичкој школи та сарадња није могла да потраје. По завршетку школе представља се на фестивалу BOOM 7 заједно са групом ОЛИВЕРОВА БЕОГРАДСКА РЕПРЕЗЕНТАЦИЈА која је била оформљена само за тај наступ.

После паузе од две године први сингл и велики успех. Изврстан аранжман, добра композиција, допадљив текст и одлично певање, као и велики комерцијални успех који ова плоча постиже, доприносе све већој популарности овог музичара међу младима. Изледа да је на помолу нова звезда.

Адреса: 27. марта 56, 11000 Београд.

МОЈ ПРВИ ИНСТРУМЕНТ

На питање када су први пут почели да свирају и

на ком инструменту, познати музичари су одговорили:

Пол Макартни — Вингс (Paul McCartney — Wings): *Био сам мали када ми је тата поклонио трубу за рођендан. Почео сам да свирам на њој, али данима су ме болела уста. Закључио сам да нећу моћи да певам ако се определим за трубу па сам је заменио гитаром. Само, и с њом сам имао проблема — ја сам левак па је требало поставити жице обрнуто.*

Џеф Лин — Е.Л.О. (Jeff Lynne — E.L.O.): *То што сам се определио за музику највише треба да захвалим Битлсима. Чим су се они појавили 1962. године, позајмио сам пластичну гитару од једног свог друга. Данима је нисам испуштао из руке, па ми је отац, видевши колико сам опседнут тим инструментом, купио шпанску гитару.*

Стиви Вондер (Stevie Wonder): *Први инструмент који сам узео у руке била је ујакова хармоника. Имао сам тада четири године. Са шест година почео сам да учим клавир.*

Дејвид Боуви (David Bowie): *Једна обична дечија свирала утицала је на мене да се определим за саксофон. Мајка ме касније натерала да узимам часове из клавира што ме је неколико година удаљило од саксофона.*

Брајан Меј — Квин (Brian May — Queen): *Отац ми је поклонио хавајску гитару на којој је некада свирао Џорџ Формби, естрадни уметник тридесетих година, коју сам преправио у обичну гитару.*

БЕРЗА ПЛОЧА

Продајем следеће ЛП плоче: »Arrival« (ABBA), »Happy to Be... (Demis Roussos), „Ти и ја“ (Здравко Чолић) и „Ето, баш хоћу“ (БИЈЕЛО ДУГМЕ). Цена по договору. Плоче су добро очуване.

Снежана Попова
Пано Мударов 13
91430 Кавадарци

●●●

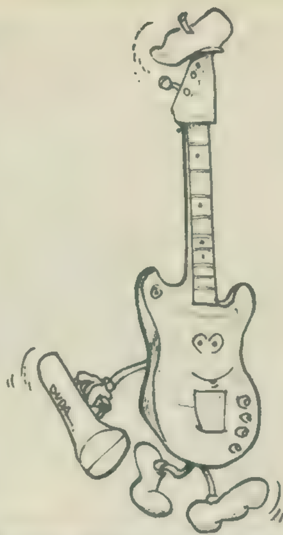
Продајем ЛП плоче »Burn« i »Machine Head« (DEEP PURPLE) или их замјењујем за »Tales from the Topographic Oceans« (YES).

Ненад Сарапа
Добри Дол 56
41000 Загреб

●●●

Продао бих потпуно очуване албуме стране производње: »Jesus Christ Superstar« (рок опера), »Physical Graffiti« (LED ZEPPELIN), »Made in Japan« (DEEP PURPLE) и »Moods« (Neil Diamond) која је наше производње.

Душан Атов
29 новембар 122/8
11000 Београд

УМБЕРТО ТОЦИ (UMBERTO TOZZI)

„Волим те“ (Ti Amo«) назив је песме која је била једна од најслушанијих у Италији прошлог лета, а нашла се и на нашим топ-листама. Певао је двадесет четворогодишњи Италијан УМБЕРТО ТОЦИ. Интересантно је да је Умберто Тоци започео своју каријеру музичара као ком-

позитор и гитариста у групама ДАТА и ЛА СТРАДА. Изненада је одлучио да се појављује као соло-певач. Убрзо је снимио свој први албум и одмах доживео невероватан успех. То му је дало подстрека за даљи рад па сви очекују да се ускоро појави још који његов хит.

КАНЗАС (KANSAS)

Сан готово сваког младог Американца из шездесетих година био је да оснује своју вокалну групу. О томе је сањао и Кери Ливгрен, данас шеф групе КАНЗАС, који се ипак разликовао од својих вршњака. Наиме, Кери у то време није слушао рок-музику већ класичну. Због тога и група коју је основао свира рок-ен-рол са примесама класичне музике. У то време у Европи такво музичко изражавање постаје све популарније, тако да Керијеву групу постепено почињу да схватају и тако је спасавају распада. Током времена група постаје све боља и у држави Канзас проглашавју је најпопуларнијим саставом, због тога група и узима име КАНЗАС. Али, већ убрзо у самом Канзасу састав више није имао никаквих перспектива јер су се сва важнија збивања у свету музике одигравала или на источној америчкој обали, где је владао тешки рок, или на западној, у Сан Франциску.

У договру са осталим члановима састава, Кери одлучује да се преселе у Лос Анђелес где их после извесног времена запажа један познати продуцент који им омогућава да за његову компанију сниме своју прву плочу. На жалост, својим првенцем не остављају нимало повољан утисак, али то убрзо поправљају другом плочом. Добијају доста похвала а плоча доспева и на топ-листе. Трећа плоча је била још боља. Композиција „Маска“ (»Masque«) је дуго била међу најпопуларнијим на готово свим листама а одлична продаја у потпуности афирмише групу и код дискофила и код продуцената. У Енглеској данас и најстрожији критичари кажу да је група КАНЗАС америчка верзија састава ЈЕС (YES).

Моторна снага групе је Кери Ливгрен који свира оргуље, гитару и разне синтесајзере. Специфичну боју звука даје виолиниста Роби Стејнхарт, бас-гитару свира Дејв Хоуп, гитару Рич Виљемз за кога кажу да је највише окренут року, док је за бубњевима Фил Ехарт. Звезда групе свакако је певач Стив Волш који свира оргуље. Његов глас многи сматрају најбољим у рок-музици, а и комплетан шоу групе везан је за његову личност. Рецимо на крају и то да је састав на недавној великој турнеји по Европи доживео фантастичан успех, тако да ће већ ове јесени КАНЗАС поново доћи на стари континент и одржати више од четрдесет концерата.

ОБУЦИТЕ ЦИЦУ

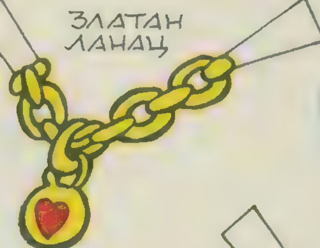

КАБАНИЦА И КИШОБРАН ЗА ЛЕТЊИ ПЉУСАК

УМАЛО НЕСТАО — ШИМШИР!

Ако је неко помислио да су манекени још један изум нашег времена, грдно се преварио. Манекени су „измишљени" још у 17. веку, само нису били — живи. Дакле, лутке. Али лутке у природној величини!

Да на тај начин приказују своју вештину баратања иглом и маказама — а ондашња мода са толико набора, „шлингераја", порупчића и без патент-затварача била је далеко компликованија од ове савремене — досетили су се париски кројачи. Ко би други, усталом: већ тада је град на Сени био главни извозник луксуза и „лепих манира"...

Манекена, ипак, у оно време није било много (вероватно стога што је теже било пре три века начинити гломазну лутку него данас научити ходање по писти). Звале су се „Велика Пандора", „Мала Пандора" — каква ли су то зла оне могле сејати? — затим „Велика модна поштарка", па „Лутка из Улице Сент-Оноре". Та дугачка, париска улица и данас је остала мали модни рај — за даме дубоких џепова... Али, за ову причу је она важна само по имену, јер показује да је лутка још у 17. веку била у употреби. И већ прилично усавршене израде, пошто је, у ствари, много старија.

ТРОВАЧИЦА И ИГРАЧКЕ

Лутка је, кажу неки историчари, рођена с првим дететом (доста непрецизан датум, мора се признати!). Међутим, о томе можемо само да маштамо, јер никаквих доказа нема. Зато је, међутим, поуздано да је у античко доба лутка била незаменљива играчка девојчица баш као и данас. У старој Грчкој — а и Рим је наследио тај обичај — девојке су, када би дошло време за удају, своје лутке, уз свечани обред, остављале на олтар неког од храмова Венере или Дијане... А у Египту за време фараона, па и у Грчкој и Риму, прерано умрле девојчице сахрањиване су заједно са луткама.

Те давне лутке биле су направљене од печене иловаче, олова или — слонове кости. Руке и ноге причвршћивали су древни луткари помоћу конца или узица — за гуму се још није знало.

Средњи век није оставио много података о луткама. Ипак, то не значи да су се девојчице мање играле него у античка времена... Једна хроника с краја 16. века говори о томе да су се, напротив, луткама играле и одрасле особе. Тако је краљица Ана од Бретање наручила велику лутку коју је желела да пошаље на поклон својој „колегиници" Изабели Шпанској. Али, није била задовољна луткиним хаљинама, па их је властитом руком опарала и поново сашила.

Стотину година доцније, хроника опет бележи једну краљевску занимљивост: Катарина Медичи имала је међу личним стварима 16 лутака, од којих је половина — носила црнину! Какве ли су се мрачне мисли мотале по глави чувене тровачице док је одевала те „уцвељене" луке, није разјашњено.

Овако су биле одевене лутке у ренесанси

Ова лутка из времена Луја XVI налази се у музеју у Монаку

ВРЕМЕНОМ СЕ МЕЊАО И МАТЕРИЈАЛ ОД КОЈЕГ СУ ИЗРАЂИВАНЕ ЛУТКЕ: ГЛИНА, ОЛОВО, ДРВО, СЛОНОВАЧА, КОЖА, КРПЕ, ПОРЦУЛАН... СВЕ ДО ПОЈАВЕ ПЛАСТИКЕ. ТО ЈЕ БИО НАЈВЕЋИ ПРЕОКРЕТ.

То је већ време када луткарство доживљава велики замах, па се, у првој години 17. века, Француз Оливије да Сер жали како „све више нестају жбунови шимшира". Од те врсте дрвета, наиме, правиле су се квалитетне лутке, а Французи су нештедимице чупали ово зимзелено шибље и продавали га у Немачкој, где је тада луткарство било веома развијено!

ПРОГОВОРИЛА, ПА — ЗАСПАЛА

У 17. веку, као што је већ речено, лутке су биле значајне због своје важне улоге „амбасадорки моде", која је прилично дуго трајала, све до последње четвртине 18. века, када је појава модних часописа са цртежима хаљина, истиснула немуште манекене с писти по дворовима Европе.

Наравно, лутке се и даље производе, за украс или играње. Праве се још искључиво у облику строгих лепотица с картонским главама, намаланих црних очију и са сламним зубићима у полуотвореним устима. Такве ће лутке остати све до половине прошлог века, када се, први пут, појављује — „беба".

Док су на почетку 19. века лутке још имале круто држање, због дрвене палице забијене у леђа, којом су биле учвршћене за постоље, већ 1826. године оне ће — проходати. Тело тадашњих лутака израђивало се од крпе, или у бољој верзији, од мекане коже, беле или ружичасте боје. Најскупље лутке имале су искројене све прсте на рукама и ногама. Биле су обично испуњене струготином.

Чим је проходала, лутка је и проговорила: вешти прсти аустријског мајстора Јохана Маезла уградиле су у крпено тело уређај који је испуштао гласове „мама" и „папа" (тата). Али, све до 1830. године, лутке неће моћи да мичу главом... А главе су се тада, уместо од картона или воска, већ израђивале од порцулана.

То је време када се луткарска индустрија увелико развија. Следе и нови изуми: тачно на половини века, Францускиња Каликст Ире патентирала је лутку начињену од гураперке. Дакле, несаломљиву, са чврсто намештеним удовима. Ипак велико време порцуланских лутака тек је предстојало, као и проналажење начина да им се начине „праве" очи које су биле од стакла, које су могле да се склапају када лутка легне, а имале су и дуге трепавице... Уосталом, девојчице из педесетих година нашег века добро памте како су уздисале када би у рукама неке мале срећнице виделе такву лутку. Јер, „обичне" лутке од каучука, нацртаних очију, па и „јадне" крпењаче, још су биле најраспрострањенија играчка.

Данас су порцуланске госпође у кринолинама раскошних боја такође део прошлости. Нове лутке, па и оне које „спавају" и „говоре", праве се од пластике. И нису више тако велика привилегија...

М. К.

Лутка начињена од картона и одевена по моди из 18. века

ДРУМ ИЗ 16. ВЕКА

Први јавни превоз путника у Француској био је организован за владавине Анрија III, 1571. године. Друм између Париза и Орлеана био је широк 17 метара, али поплочан само средином и то у ширини од 5 метара. Није познато како се одвијало мимоилажење у кишним данима...

ОНИ СУ ХАРАЛИ СВЕТОМ... КОБАЈАГИ

ТА СТРА

У ПРАДАВНА ВРЕМЕНА ЉУДИМА КАО ДА НИСУ БИЛЕ ДОВОЉНЕ ПРАВЕ ЗВЕРИ: ИЗМИШЉАЛИ СУ ЧУДОВИШНЕ »ХИБРИДЕ«, ЗМАЈЕВЕ, АЛЕ, АЖДАЈЕ ...

СФИНГИНО СВЕ ИЛИ НИШТА — У грчки град Тебу, у Малој Азији, није могло тек тако да се уђе. Испред њених капија живела је Сфинга: биће женске главе и прсију, са шапама лава (а можда и лавице, али мит то не каже баш прецизно), са телом пса, големим крилима (ипак, никада није одлазила у топлије крајеве) и — змијским репом (неизбежан детаљ древних чудовишта). Сфинга се, изгледа, много досађивала, па је измислила квиз: дошљаку би поставила питање-загонетку. Ако овај није умео да нађе одговор, монструозна дама би га прождирала. У противном, то јест ако би неко решио тешко Сфингино питање, морала је сама да умре. Ипак, дуго је била мудрија од свих ... Али, једнога дана у Тебу је хтео Едип. Сфинга је арлаукнула питање: »Ко ујутру иде на четири ноге, у подне на две, увече на три?« Едип је сместа одговорио: »Човек«! Сфинге је у трену нестало. А Едип је, после много векова, постао пацијент најчувенијег »доктора за душу« Сигмунда Фројда ...

ПЛОМБИРАНА ХИМЕРА — Бујне ли маште (вероватно Хомерове) која је изродила биће лавље главе на телу крилате козе, па још са репом змије или змаја! Управо је тако изгледала Химера ... Само, лавља чељуст, изгледа, није била довољно убојита, па је варљива и несталнa Химера могла још и да бљује ватру. Становала је на врлетном врху једног вулканског брда, чије је гротло непрестано кључало. Све док толико није додијала измишљачима митских ужаса, па су брже-боље пронашли јунака Белерофонта који је, поред крилатог коња Пегаза на чијим је леђима могао да се вине у небеса, имао и довољно домишљатости неопходне за побеђивање Химере. Понео је грудву олова и њоме гађао неваљалицу право у чељуст, тачно када се појавила ватра. И — готов посао! Олово се истопило и пломбирало Химерино грло. Белерофонт је без муке још зарио своје копље у козје тело. На свету су после остале још само Химерине особине ...

ОГЛЕДАЛЦЕ, ОГЛЕДАЛЦЕ ... — У прастара времена харао је и Базилиск, змија-аждаја. Особито се појављивао у Византији и на територији старога Рима. Базилиск је имао белу мрљу на челу која му није служила ничему, осим као знак распознавања. Али, бљувао је отров и издувавао страшан ветар. Староримски историчар Плиније мислио је да се Базилиск може победити ако се у његову чељуст вешто хитне смртни непријатељ змија-мунгос. Али, нико, изгледа, то није успео да уради, тако да је Базилиск харао и у средњем веку. Кроз векове је и порастао и постао страшнији: добио је петловску кресту, затим рогове, па тело птичурине. Али, у средњем веку већ су постојала — огледала. А пошто је Базилиск имао ружну особину да се противнику баци у лице и саспе му отров равно у очи, то се непознати геније сетио и уперио тај женски реквизит пред чудовиште. Када је угледао свој лик, свакако веома ограничен или необавештен о овој тековини, Базилиск је насрнуо сам на себе и испљунуо отров који га је сместа покосио ... Свет је одахнуо: још један ужас мање за плашење пред спавање.

...шна створења

СТОПАЛО ОД СЕДАМ МИЉА — Ево, најзад, једног безазленог чудовишта! Виђа се по америчким пространствима, а Индијанци га зову Сасквач. На енглеском његово је име Бигфут, што значи — Велико стопало, или, слободније, Ногати. Да је бар неко могао добро и пажљиво да га разгледа, имали бисмо више података о личном опису тог чудног бића. Али, његова најважнија карактеристика је што трчи испод »границе снова«. Оставља иза себе ужасан задах и трагове — огромних стопала... Баш као недавно, у близини једног сеоцета на пацифичкој обали, негде између Северне и Јужне Дакоте. Неко се досетио да траг огромних димензија умножи у гипсу, па се тако стопало Ногатог продаје туристима за успомену!

ЧУВАР ЗЛАТНИХ ЈАБУКА — Ко би чувао митски врт са златним јабукама, ако не страшно биће попут змаја, са лављим канџама, крилима, репом змије и уза све још и — стотину глава! Међутим, да се Стари Грци не би превише питали шта се догодило са тим златоносним вртом, неко је морао брже-боље да среди змаја и домогне се блага. Ко би него Херкул (како су Римљани звали грчког снагатора Херакла), чији је то био једанаести подвиг... Али, на свету је било и других блага, као што је, рецимо, златно руно, које је такође (лоше) чувао један змај све док нису дошли Аргонаути да му га отму. Не лези враже — а змаја су људи, нарочито у доцнија времена, поистовећивали и са ђаволом — ово је чудовиште опстало, тако да су се са њим борили и неки црквени јунаци, као Свети Ђорђе, на пример. Данашње време змајевима изгледа не прија баш много, па се догађа да сами себи одузму живот, као онај из песме Љубивоја Ршумовића »Једног змаја крај«.

ГОВЕЂА ЗАМКА — На лављем телу крила и глава орла, а на глави коњске уши, па још грива од рибљих пераја: тако изгледа грифон! Ова опака звер такође је у прошлости чувала нека блага. Хранила се воловима, које би у лету хватала и односила у своје гнездо (пошто је требало прехранити и подмладак). Сналажљиви ловци долазили су главе грифону тако што су користили његову слабост према бифтецима: сакрили би се у шупље говече, па када би доспели у гнездо овог грабљивца из бајни, убијали би га с леђа... Ваљда су ти домишљати ловци читали причу о тројанском коњу!

СТИДЉИВИЦА НЕСИ — Шкотланђани су, изгледа, много реалистичнији у својим маштаријама него остали измишљачи бајни и митова, пошто у њиховом језеру Лох Нес живи чудовиште у које и дан-данас многи верују, а и наука умало да га је открила последњих година! То биће које повремено израња из мутног језера, али никада толико да би га неко од бројних »очевидаца« могао детаљније описати, из милоште је названо Неси. Кажу да је стидљиво, пошто ниједан покушај знатижељних да га измаме на површину није уродио плодом... Прошле године у многим новинама појавиле су се фотографије чудовишта из Лох Неса — то јест делова његових леђа ухваћених у тренуцима кад се, брзином муње, праћакнуло на површини. Бар тако верују они што су снимили извесну мрљу на језеру!

М. К.

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

ДАНКАН ФАРНСВОРТ

КРАКСИ

ЗАСПАО ЈЕ НА СТРАЖИ! СКОЧИО ЈЕ, ЗГРАБИО ПУШКУ И ЈУРНУО ПРЕМА СТЕПЕНИШТУ.

Астероид 80 је био готово онакав како га је командир Интерпланетарне свемирске базе описао. Био је, ништа друго, до комадић материје далеко у космосу. Клод Келвин му се неустрашиво смешио.

— Треба да испоручимо намирнице официру Гримсу — објаснио је Маквалес. — Ово путовање није само због тебе. Ипак, мислим да можемо да узмемо још једну капсулу за твоју опрему.

— Хвала — рече Клод Келвин и крену да сређује своје ствари.

Официр Гримс

Пут од свемирске крстарице до свемирске кућице на астероиду 80 био је неугодан.

На платформи, жељно их очекујући, стајала је фигура са свемирском кацигом изненађујуће малог раста.

— Драго ми је што вас видим — јекну глас. Келвин се изненадио одакле тако малом човеку толико дубок глас. — Где ми је нови друг?

Потпоручник Маквалес је ишао испред Клода Келвина и њих двојица кренуше према ниском човеку.

— Ахај, Гримс — викну Маквалес весело. — Мило ми је што си још жив.

Интерпланетарни официр Гримс, лица искривљеног у гримасу, коракну према њима испружених руку

— Ово је Клод Келвин — рече Маквалес. — Келвине, официр Гримс. Надам се да ћете се добро слагати ...

Клод испружи руку, гледајући у ниског, мргодног Гримса.

— Сигуран сам да ћемо се добро слагати — рече. — И, надам се, нећу се изгубити у коси официра Гримса.

Гримс је био ћелав као јаје.

— Шаљивџија, а? — погледа натмурено у Клодово лице. Окренуо се према квадратним, херметичким вратима на челном делу станице.

— Хајдете — рече. — Да попијемо нешто, пре но што одеш, Маквалес.

Пратили су Гримса. Тренутак касније, скинуше кациге, пошто су ушли из последње коморе у удобан део зрачне станице.

—Како ти се допада? — запита Гримс Клода.

— Врло лепо. Заиста, врло лепо — рече Клод. — Али...

— Али, шта? — намршти се Гримс.

— Хоћу ли имати места за лабораторију?

— Испод је нека врста подрума — рече Гримс. — Тамо ћеш имати доста простора.

Гримс је претурао по узаној преgради и изнео три чаше и спиралну боцу.

— Роба са Венере — рече Гримс подижући високо боцу.

— Добро је — примети Маквалес после неколико минута цокнувши језиком.

— Када би кракси знали — одговори Гримс — да имам још овога, опседали би станицу сваке ноћи.

Клод се изненада заинтересова.

— Кракси воле алкохол?

— Обожавају га — рече Гримс — ако га се дочепају.

Било је то четвртог дана, касно по подне. Клод је завршио облачење скафандра. Гримс је силазио са торња који је емитовао зрак да би припремио нешто за јело. Тада су њих двојица имали најдужи разговор од одласка свемирске крстарице.

— Одлазиш некуд? — запита Гримс.

— Одлучио сам да разгледам астероид 80 — одговорио је оштро Клод.

— А кракси? — натави Гримс? — Па, шта?

Гримс му не одговори одмах. Отишао је до малог сандука у углу собе, претурао за тренутак и вратио се са атомском пушком.

— Ево — рече Гримс — Понеси ово.

Клодове усне се тврдоглаво затегоше.

— Нисам рекао да идем у лов — рече хладно.

Поклон

Када је сишао са платформе која је окруживала станицу, Клод је заборавио раздраженост изазвану Гримсовом глупошћу. Било је других, занимљивијих ствари за размишљање.

Клодове ноге додирнуше тле. Окренуо се и погледао око себе у мочвару и дивље растиње.

Док је корачао, напипа радиофонско дугме на скафандру и окрену га. Тада прикључи микрофоне. Сада је могао да чује сваки звук у својој околини.

Пролаз је постајао влажнији и тамнији, али Клод је наставио да иде. Звуци су стизали кроз мембрану. Клод је видео да долазе од малих, чудно обојених инсеката. А онда зачу праскање кроз мембрану. Нехотично задрхта од узбуђења. Кракси су били у близини! Видео је само радио-снимке тих бића, али је знао — поуздано, као да је то раније чуо — да је њихово физичко присуство било обележено нарочитим звуцима који су се ширили из њиховог сабласног тела. И само име — кракси — дошло је од првог човека који их је открио. Јер, чуо је звуке из њиховог тела? кракс, кракс, кракс...

На пет метара од кракса стаде и поче да петља по џепу на боку.

Праскаве вибрације се појачаше као да су опомена или љутња.

Клод изнесе боцу Гримсовог венеријанског пића и стави је на тле.

Вибрације се пригушише и, после кратког оклевања, кракс пође напред муњевитом брзином, зграби боцу и повуче се. Клод се насмеши. Гримс није лагао. Створења су волела алкохол.

Кренуо је према краксу. Створење се не помери, а вибрације су му биле непромењене. Клод је дубоко уздахнуо када је дошао надохват руку кракса. Непрестано се смешио. Све је било одлично. Требало је да га Гримс види. То би му изменило нека неразумна схватања.

Кренуо је. Напред, на врху стазе, био је кракс.

Блесак тела овога бића јасно га је одвајао од полумрака чудне околине.

Био је нормалне величине, висок као осредњи човек. Али, тело му је било обло, лоптасто. Глава му је имала исти облик. Имао је округле, избуљене очи, без трепавица. Није имао носа, а уместо уста била је стално отворена овална шупљина. Ноге су биле кратке и праве, без зглобова, руке су скоро дотицале тле.

Звуци постадоше снажнији. Клод се помери напред, раширених руку, да покаже да нема оружја.

Клод испружи руку у намери да је положи на краксово раме. Тада, невероватном брзином, створење се обрну и нестаде у жбуњу.

Клод се окренуо и истим путем, низ стазу, кренуо према зрачној станици.

— Како је било? — упита Гримс.

— Сусрео сам се са једним од тих „опасних" кракса — рече

Клод. — Биће је отишло, наравно, али не док га нисам убедио да сам неопасан.

Нешто се чудно догађа!

— Чуди ме да ти је кожа још читава — рече Гримс. — Нешто се чудно догађа на астероиду 80.

Клод покуша са својим најсупериорнијим осмехом.

— Заиста? Знаш, Гримсе, мислим да си ти живео у неком измишљеном свету ових десет година. Када се вратим, препоручићу да ти дају одмор у цивилизацији. Можда ће ти помоћи.

Гримс се окрену на петама.

— Дођи, Келвине. Сигуран сам да ће те ово интересовати.

Дошао је до табле са инструментима.

— Погледај — позвао је.

— Жао ми је — насмејао се.

— Требало би да си некакав биохемичар — рече Гримс подсмешљиво. — Претпостављам да видиш дрхтање игле инструмента.

Клод климну главом.

— Слажем се, игла на инструменту се поприлично клати. Али, какве то везе има са биохемијом?

— Ти си видео кракса?

Клод опет климну главом.

— Биохемија је доказала да су кракси испуњени електричним набојем који им даје животну снагу. Постоји некаква врста генератора у њима. Због тога, када су нарочито активни, то се види на инструментима.

Клод није знао шта да каже. Гримс га је гледао.

— Шта си радио када си сусрео кракса?

— Даровао сам га. Доказ добре воље.

— Шта си му дао?

— Мало вискија. Једну од твојих флаша.

Гримс је зурио у њега са гађењем.

— Обештетићу те: платићу ти.

— Ти, тупави магарче! Нисам смео да ти дозволим да помолиш нос из станице. Зар мислиш да ми нешто значи та флаша вискија?

— Па — рече Клод брзо — чему онда то претеривање?

— Једна флаша висија — рече Гримс — довољна је да цело племе кракса буде сулудо пијано недељу дана. Једна кап и кракс ће проузроковати пуцњаву у цела два дана.

— Откуд сам знао... — рече Клод.

— Није ни требало да очекујем од тебе да знаш нешто — рече Гримс. — То је моја грешка!

— Видиш... — поче Клод.

— Умукни! — викну Гримс. — Донеси две, не, четири атомске пушке!

— Откуд знаш да нам та бића желе зло? — запита.

— Учини како ти је речено! — загрме Гримс.

Борба

Чопор кракса се пео на платформу за пристајање.

— Погледај их пажљиво — нареди.

Клод се упиљи у краксе.

— Видиш ли оне штапиће што држе у рукама? — запита.

Клод климну главом.

— То им је оружје — објасни Гримс. — Пази се када га упере у тебе, ћуране. Имају електричне набоје који парализују човека!

Клод се журно одмакао неколико метара од Гримса, подигао атомску пушку и заузео положај.

— Још нас нису приметили — рече Гримс. — Нису навикли на светлост.

Одабрао је најближег кракса на платформи и притисну окидач. Кракс је пао на округли стомак, а млаз искри потекао му је из тела као крв.

— Сада гледају у нас! — викну Гримс. Поче поново да пуца.

Малена црвена кугла електрицитета пролете поред Клодове кациге.

Клод окрену пушку према кракsу директно испод себе. Створење је уперило штапић на њега. Клод притисну обарач. Кракс пође унапред као оловни војник. Још један пуцањ, још један млаз искри.

— Није лоше као поука — рече.

Клоду је било мука. Они су били, ипак, жива, интелигентна бића, иако нису били људи.

— Ово је први у низу напада. Мало се плаше светлости — говорио је гримс. — Искористи прилику и одспавај мало.

— Они се не могу супротставити атомском оружју... — поче Клод.

— Никад се не зна. За два дана пролази космички брод, један са највише путника на линији. Зрак мора да функционише иначе ће настрадати више од хиљаду људи. Сада иди.

Клод оде на спавање.

Рано ујутру, Клод Келвин, сањив и уплашен, тетурајући се попе уз спирално степениште.

— Жао ми је, дуго сам спавао — поче Клод.

— Пусти то — промрмља Гримс. Додао му је атомску пушку. — Ако се нешто догоди, пробуди ме. Не покушавај да нешто сам учиниш.

Нестао је низ спирално степениште.

Клод се нагло пробудио. Можда због снажног пуцкетања које је долазило из свих праваца. Тама је падала и Клод је схватио да је крив за страшну слабост. Застао је на стражи! Скочио је, зграбио пушку и јурнуо према степеништу. Схватио је да су то били пуцњи пушке и вибрације кракса.

— Погодили су те! — викну Клод.

Гримс промрмља одговор.

— Обојица смо заспали!

Тада, изненада, нешто се чудно догодило... тишина!

Гримс погледа Клода.

— Изненадна тишина значи престанак рада турбина. То су учинили кракси.

— Зрак мора да иде! Брод пролази вероватно ноћас! Морамо имати зрак, морамо!

Клод је ушао у дневну собу. Бацио је прву електробомбу на групу од петнаест кракса. Експлозија је била страшна. Зидови су некако издржали. Клод је био одбачен на под. Варнице су прскале на све стране.

У диму и ватри је Клод Келвин, не више занесени младић, тражио по просторији преживеле краксе да их убије. Зграбио је танке руке четворице и одвукао њихова непокретна тела уз степениште. Испустио их је на плато пред разореним турбинама.

Поднаредник Маквалес занемео је када је ушао у станицу. Било је то место страшног хаоса. Али, станица је функционисала. Њени зраци су одашиљани изненађујућом снагом. Клод Келвин је објаснио да електрифицирана тела кракса натопљена вискијем одлично замењују разорене турбине,

укрштене речи

ПОЗНАТИ ОПЕРСКИ ПЕВАЧИ

1. Најславнији тенор свога времена, Италијан — (1873—1921), 2. Америчка певачица грчког порекла, сопран — (1923—1977), 3. Наша певачица, мецосопран, члан Бечке опере и сталан гост Метрополитена у Њујорку — (1923 —), 4. Америчка певачица италијанског порекла, сопран, игра и у филмовима (1935 —).

ВЕ-МАК / РОМАН ОСКАРА ДАВИЧА	1	СЕЉЕЊЕ, СЕЛИДБА	2		РУГОБА	ПЛАНИНА У БУГАРСКОЈ	ПОКАЗНА ЗАМЕНИЦА	ПЛУРАЛ (ГРАМ.)	3
					КОСИ КВАДРАТ / ТОНА				
КОЈИ НИСУ АКТИВНИ									
БИВШИ ИГРАЧ „ДИНАМА"					ДРЖАВА У ИНДОКИНИ / ЛИТАР				
							ЖОРЖ ЕНЕСКУ / „ВОЛТ-АМПЕР"		
ВРСТА БИЉКЕ / ЖЕН. ИМЕ ОД МИЉА					ВЕЋИ БРОЈ БРОДОВА	ВРТЛОГ / ПОЛИЦА НА ЗИДУ			
ЗНАК КИСЕОНИКА		У ОНОЈ МЕРИ, ОНАКО МНОГО		МАРКА КАФЕ / МУСЛИМ. СВЕШТЕНИК					
КАЛУП ЗА ДОБИЈАЊЕ ОДЛИВАКА							„АД АКТА" / ПРОВАЛНИК		
4								УГЉЕНИК / „РЕНДГЕН"	
ВРСТА КОЛАЧА						ДРВЕНИ МОСТИЋ / НАША ПЛАНИНА			
СЛАМАТИ, КРШИТИ								ШПАНИЈА / КОЊИ	
МАРКА АУТОМОБИЛА ИЗ СССР-А				„ТРЕМОЛО"	ВРСТА ПОЛУМАЈМУНА / ЕГИПАТ				
			ГОНИТИ						
ПРАВАЦ ПРОТИЦАЊА	МАЛИ ОГРТАЧ								

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Т, СТУДЕНИЦА, организам, пион, трке, оправка, т, ћо, сложни, ало, аванс, никад, Ј, т, И, уназад, кларинет, Тори, Ча, посетилац, истрошени, С, апатит.

Издаје и штампа НИП „ПОЛИТИКА", Македонска 29, 11000 Београд. Директор НИП „ПОЛИТИКА" Вукоје Булатовић. Главни и одговорни уредник „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА" Живорад Стојановић. Уредници: Кринка Виторовић, телефон 324-191/525. Нурџихана Ђозић, телефон 324-483. Технички уредник Владимир Горбунов, телефон 326-620. Секретаријат: телефон 324-191/523. Претплата за нашу земљу: тромесечна 66,00 дин, полугодишња 132,00 дин, годишња 264,00 дин. Претплата за иностранство: тромесечна 132,00 дин, полугодишња 264,00 дин, годишња 528,00 дин. Текући рачун за уплате из земље број 60801-601-822. Годишња претплата у страној валути: Долар 29.—, ДМ 68.—, Ффр. 143.—, СФрс. 73.—, Шкр. 125.—. Девизне уплате слати преко Београдске банке — Београд, на рачун број 60811-620-292-32000-000-00054, са обавезном назнаком за „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК". Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/I, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез.

ПРИПРАВНИК ПЕЦА

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Драги Забавничеу,

ПОХВАЛЕ

Кад нешто радим, било то добро или лоше, мој тата ме увек хвали и говори да сам то одлично урадио. Реци ми шта да му кажем па да ме више не хвали непотребно.

Харис Круховић,
Зеница

Немој погрешно да схватиш тату — он зна да је детету потребна љубав и подршка родитеља. Наравно, ни у чему, па ни у похвалама не треба претеривати. Важно

је да ти знаш када заслужујеш да будеш хваљен, а када не. Па, реци оцу када ти мислиш да те хвали непотребно. Онда саслушај мишљење свога оца, који сигурно има веће животно искуство и знање од тебе.

КУНГ-ФУ И БРУС ЛИ

Како бих могао да дознам нешто више о борилачкој вештини кунг-фу и о Брусу Лију?

Станимир Ковачевић
Крушевац

Примили смо мноштво писама са сличним питањима. И ево одговора за све — Друштво за борилачке спортове 25 мај основало је Информациони сервис и истовремено Клуб пријатеља Бруса Лија. Друштво се налази у Београду, Тадеуша Кошћушког 63.

СТОЈАДИН

Да ли је „застава 101" копија италијанског „фиата 128", разуме се без задњег дела (петих врата)?

Божидар Петров
Иланца, Жарка Зрењанина 95

То тврде сви љубитељи аутомобила. Видимо склон си тој тврдњи и ти. Званично „стојадин" није ни-

чија копија. Он је дело руку „Заставиних" конструктора, самостална конструкциона целина и као такав познат у свету аутомобилизма.

МЕДОНОСНЕ ОСЕ

Да ли је тачно да мед не производе само пчеле, већ и осе.

Јована Радић,
Загреб

Тачно је. У тропским крајевима Новог света, у областима где нема хладних зима, постоје осе из рода Nectarina које су медоносне. Неке врсте своја гнезда од дрвене пулпе праве тако да висе међу дрвећем и у њима може да се нађе и до 15 000 јединки. У папирнатим ћелијама

смештена је велика количина згуснутог нектара за који се претпоставља да га осе не користе за исхрану ларви. Занимљиво је да медоносне осе нису нимало агресивне, па домороци из крајева у којима оне живе врло једноставно могу да покупе мед. Ретко се кад догоди да приликом отварања гнезда нападну човека.

УМЕТНИЧКА КРАЂА

Ја и моје другарице не можемо да сазнамо шта значи реч плагијат, па те молимо да нам помогнеш.

Данијела Радовић,
Ул. браће Јовановић, Панчево

Плагијат је латинска реч а значење јој је: уметничка, научна или

књижевна крађа, односно објављивање туђих дела, у целини или са мањим изменама и допунама, под својим именом.

САВРЕМЕНА СВЕТСКА ЧУДА

У броју 1370 описали сте седам светских чуда старог века. Том приликом упутили сте позив свим читаоцима да вам пишу о томе шта сматрају „чудима" двадесетог века. Дуго сам размишљала и ево одговора: платформа за бушење морског дна, атомска бомба, пејсмејкер, ласер, нуклеарна електрана, воз на линији Токио — Осака.

Пиа Миловановић,
Матарушка Бања, Жичка 26

Твоје размишљање је веома интересантно. Међутим, тема је широка, а избор велики, да би и два читаоца тешко имала исто мишљење.

МЕЊАМО, ПОКЛАЊАМО, ТРАЖИМО

Размењујем или купујем стрипове. Тражим прве наставке „Принца Валијанта" из Стрипотеке — до броја 344/345. **Раденко Новак, 41000 Загреб, Задарска 8**

Ко ми пошаље разгледницу свога места добиће од мене разгледницу Кикинде. **Петер Фекете, Кикинда, Терзина 10**

Ко ми пошаље постер пјевача Карла Дагласа, добиће од мене шест значака. **Мира Мацаревић, 41000 Загреб, Цвијете Зузорић 47**

За једну значку шаљем две салвете. **Весна Митић, 19210 Бор, Наде Димић 46/2**

Дајем 180 комплетних стрипова из Забавника за 180 значака. **Бранко Сукалец, 41040 Загреб, Нине Мараковића 6**

За старије бројеве Забавника нудим значке, марке и разгледнице. **Зоран Матић, 35230 Ћуприја, Миодрага Новаковића 12**

Ко ми пошаље разгледницу свога места, добиће од мене разгледницу Сремских Карловаца. **Димитрије Шљокић, 21205 Сремски Карловци, Трг Бранка Радичевића 17**

WALT DISNEY
МИКИ

ОВА УЛИЦА ЈЕ ПУНА КАФА-НА И РЕСТОРА-НА!
РОШТИЉ

МОЖЕМО ДА БИРАМО!

АЛИ НЕ ПРЕДУГО... ЈА САМ ГЛА-ДАН!

НЕЋЕМО ОВДЕ! СИНОЋ САМ ЈЕЛА ШПА-ГЕТЕ!
КОД АМБРОЗИЈЕ
ИТАЛИЈАНСКА КУХИЊА
Distributed by King Features Syndicate.

НИСАМ ВЕЧЕ-РАС РАСПОЛО-ЖЕНА ЗА ИРСКУ КУХИЊУ!
ИРСКА ДОМАЋА ЈЕЛА

ШИШ КЕБАБ!
НЕ!
МАРОКАНСКА НАЦИОНАЛНА КУХИЊА
МЕНИ

ФРАНЦУСКИ РЕСТОРАН
КОД ПЈЕРА
ХМ... ЈЕЛА СУ МУ СУВИ-ШЕ ГУРМАНСКА!
Copyright © 1977 Walt Disney Productions World Rights Reserved

ЈАПАНСКА КУХИЊА
НЕ! ПРОШЛЕ НЕДЕ-ЉЕ БИЛА САМ ТУ С ЈЕДНОМ ПРИЈАТЕ-ЉИЦОМ!
11-6

МММ!
КОД ХАНСА
НЕМАЧКА КУХИЊА

ДОЂИ! ЗНАМ МЕСТО ГДЕ ЈЕ...

...НАЈБОЉА ХРАНА У ГРАДУ!
МИНИ